UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Bartolvs A Saxo Ferrato in primam Digesti Veteris Partem

Bartolus

Lugduni, 1567

Si quis cautionibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-96393

Visual Library

Si quis cautionibus in iudicio ſiſtendi cauſa factis, non obtemperauerit. Rub. XI.

LEX PRIMA.

1 Dies termini, quando computentur in termino.
2 Mille paſſus faciūt vnum miliare, ꝛ paſſus eſt quinq; pedū.
3 Dicta integra ꝓ modico ꝙ ſupeſt vltra viginti miliaria, daṫ.
4 Menſuratio quomodo debet fieri a continentibus edificijs, ꝛ quando aliter. nu. 5. ꝛ nu. 6.

a Vicena. ᵃAbſenti ad veniēdū ꝓ ſingulis viginti miliarib⁹, vnus dies eſt ſtatuendus. h. d. Pone caſum in terminis ſic. Pone ꝙ aliqs ſatiſdedit de veniēdo ad iudiciū, cū a iudice fuerit reqſitus, ille erat de terra lōginqua, a loco vbi iudex faciebat reſidētiā, qriṫ qū iudex citat eū, quē terminū d; ei ſtatuere ad veniēdū? Ad hoc rñdet Juriſcōſultus, ꝛc. Opp. de l. de die. ſ. q ſatiſ. cogā. Jlla eſt vera ſolutio ꝙ ibi determino, q daṫ p̄ſenti ad ſiſtendū, hic de eo, q daṫ abſenti ad veniēdū. Opp. de l. 2. innus. ſ. cū ita. ſ. de vb. obl. Gl. hic ꝛ ibi dt, aliud in iudicijs, aliud in ꝯtrib
b bus. Petrus dt idē vbiq;. Sz lex ꝯtraᵇ loquiṫ, vbi miliaria nō ſunt limitata, ꝛ ſic ſtatuereṫ tēpus arbitrio iudicis, hic quādo ſunt limitata q̄ ſatis eſt cōgrua opinio. Quero qd vult dicere tex. p̄ter eū diē. Duplex eſt opi. Vna ꝙ dies quo ꝓmittitur, ꝛ dies quo d; ſiſtere ſeu p̄ſentari in iudicio, nō cōputeṫ, ſed illos duos dies habeat vltra terminū itineris. Et ſm hāc lecturam vr̄ caſus, ꝙ dies dati termini nō cōputaṫ in termino. Sz certe hic nō loquiṫ de die, q poniṫ in ipſa ſtipulatione vt dixi, ſz d die, q parti daṫ ad veniēdū poſt ſtipulationē interpoſitā, ꝛ iō gl. exponit ſcd̄o modo, vt hic ponaṫ, ꝛ ꝓ id eſt, ꝛ ſic ꝙ vltra terminū
c itineris hēat vnā diē. Quero tñᶜ † qd iuris de hoc, vtrū dies
1 dati termini cōputeṫ in termino? Jac. But. dicebat ſic. Aut iudex dixit, do terminū triū dierū, ꝛ nō cōputaṫ in termino dies dati termini, ꝛ ita intelligiṫ tātū de proximis, vt l. eū q calēdis
d ſ. de verb. obli. Aut dt do terminū tibi triū dierū, ᵈſeu hinc ad tres dies, ꝛ tūc d; cōputari de momēto ad momētū, vt l. ij. ſ.
2 minorē. ſ. de mino. l. j. ſ. dies. ſ. qñ appellādū ſit. † Item q̄ro,
* quātū ſpatiū facit vnū miliare? *gl. dt, ꝙ mille paſſus, paſſus aūt eſt quinq; pedū, vt l. ij. ſ. de ver. ſig. ꝛ ibi no. gl. Sz q̄ro qd ſi nō ſunt diete integre, q̄ forte ſunt vigintiqnq; milliaria? Rñ. ꝙ ꝓ illo modico, qd ſupfuit, d; ſtatui vna dies, vt d. l. iij. Sz
e q̄ro vndeᵉ incipiet mēſurari? Rñdeo, † nō a porta, ſz a cōtinēti
2 bus edificijs, vel mille paſſus. ſ. de verb. ſig. Sz q̄ro, per quam
f viam d; fieri menſuratio?ᶠ Rñdeo ꝑ illā, ꝑ quā ſecurius itur, ꝛ q̄ magis frequentaṫ, arg. l. eos in fi. cū ſua gl. ſ. de falſis, ꝛ p̄dicta vera, qñ fit mēſuratio loci ꝓp terminū eundi, vel redeundi.
4 Sz ſi fiereṫ † ob aliā cām, q̄ dicit ſtatutū ꝙ illi intelligant vicini q ſunt ꝓpinqui ꝑ vnū miliare, vel dicit ꝙ nō poſſit eligi. Poteſtas de terra, q̄ ſit ꝓpinqua ꝑ xl. miliaria, tunc vr̄ ꝙ non debeat fieri mēſuratio pariter p̄dicto modo, ſz ꝑ rectitudinē loci. Et ſi nō pōt fieri ꝑ terrā, fiat mēſuratio ꝑ aerē. Et ita eſt determinatū in quadā extrauagā j, in qua Papa ſtatuit, ꝙ mo
g naſteria mēdicātiūᵍ nō pñt eſſe ꝓpinqua, intra tantū ſpatiū, ꝛ
* ibi poniṫ ꝙ ſi mēſuratio* nō pōt fieri ꝑ terrā, fiat ꝑ aerē, qd no.

ADDITIONES.

a Vicena. Adde inquantum Jac. ponit de dictione preter, Ro. conſi. ccxxvij. P. PAV. P. Vicena. circa iſtam materiā adde, ꝙ in iſta computatione, d; dari vna dies quietis, pro ſingula hebdomada, ſuper qōne vide late Fely. in c. cū olim. extra de exceptio. ꝛ ibi ēt ponit, an deciſio procedat in nauigantib⁹.
b P. PAV. P. Sed lex contraria. de dictione a, ꝙ ſtet incluſiue in tēpore ſtatuto a tali die, puta in appellatione proſequēda, vide Alex. cōſi. cxiiij. vol. v. Jtē lz dictio a, ſtet excluſiue, tñ ille dies excluſus cedit beneficio eius, cui aſſignaṫ terminus, ideo poterit in illo actu facere, vide Areti. in l. ſi ex duob. in primo notabi. de duob. reis. Jtē de dictione hinc ad tot dies, ꝙ fit de momēto ad momētū, vide Alex. ꝯſi. lxxv. vol. ij. Jtē de hac materia in cōpromiſſis, vide Ang. cōſi. cccvij. incip. Pau. vide gl. notabilē in c. j. de reſtitu. ſpolia. in verſi. preponiṫ. Jtē quādo eſt dictio a, an dies termini computeṫ in termino, vide Fely. in c. j. extra de preſcriptio. Alex. conſi. xliij. in ij. vol. Pau. de Caſt. ꝛ Mod. hoc habes etiam in Bertachi. in ver. a princi. de liberis ꝛ poſthumis.
c POMA. Quero tamē. Vide Ro. hic, q dt, qd ſi dicaṫ hinc ad tres dies, qd dies termini computatur in termino.

d ALEX. LOS. Trium dierum. Jſta tria verba, trium dierum, ſeu in aliq̄bus codicibus omittuntur ꝛ melius, ne adſit in verbis expreſſa contrarietas.
* CLAVD. Miliare. De leuca quantū cōtineat, vide doc. in c. ex parte B. de for. cōpe. vbi tex facit de hac mentionem.
e AND. BARB. Sed quero vnde. Not. ꝑ quā viam d; fieri mēſuratio. ſ. ꝑ viā frequentiorem, vide Hoſti. in c. olim. de excep. vbi refert ipſam opinionē ſed ipſe ibi dicit, ꝙ d; fieri per viam terreſtrē, ꝛ non ꝑ viā marinā, q̄ illa eſt frequentior, maxime tempore hyemali, vbi eſt periculoſa nauigatio, ꝛ vide Pet. de Anch. ibi ſequiṫ dictū Bar. quādo mēſura fit ꝑ aliam cauſam. Et ſequiṫ ibi Jo. de Jmo. vide Bar. in l. non ſolum. ſ. fi. ſ. de excu. tuto. vide Bar. in l. in itinere. ſ. de verb. ſig.
f P. PAV. P. Debet fieri menſuratio. Circa iſtam menſurationem vide Alex. in c. olim extra de excep.
g Mendicantium. Vide Fed. conſi. ccj.
* CLAVD. Menſuratio. Vide in pulchra queſtione Alex. conſi. xxij. vol. iiij. ꝛ Fel. in c. olim. de excep.

LEX SECVNDA.

Non exigimus. Per tranſactionem a cautione de iudicio ſiſti, cōtingit liberatio, ꝛ ſi erat cōmiſſa, paratur exceptio. h. d. No. ꝙ ſi remittiṫ principale, vr̄ remitti pena. Opponiṫ ſ. de verbo. obli. l. cum ſtipulati ſumus. ꝛ C. de iudicijs. l. j. Sol. vt in gl. Opponiṫ ſecundo infra de eo qd certo loco. l. iij. ſ. Jtem Julianus. Sol. vt in gl. Vltimo gl. remittit ad no. in l. fi. ſ. de eo qd certo loco. Dic vt ibi.

§. Si quis municipalis. Jmpeditus impedimēto publico, ꝛ neceſſario in penam non incidit cum effectu. Opponitur, ꝛ videtur qd non debuerit parere iudici, qui eum ſecundo citauerit, vt l. ſed ꝛ ſi quis. ſ. aliud. ſ. eo. Solutio ibi fuit citatus in culpa, ꝛ hoc dic, vt in l. contra pupillum. ſ. is qui ad maius. ſ. de re iudicata.

1 Citatus nō tenetur mittere procuratorem, quando eſt impeditus iuſto impedimento, ꝛ quando teneatur. nu. 2.
3 Sententia lata contra citatum, qui infirmatur, ꝛ non potuit venire ad iudicium, an valeat.
4 Citatus infirmus excuſatur, ſi morbum iudici notificet.

§. Si quis in iudicio. Si iuſtum impedimētū ſuperueniat in perſona eius, q ſiſtere debet, vel in itinere, vel in loco, vbi d; ſiſtere abſq; culpa promiſſoris, ei exceptio concediṫ. h. d. vſq; ad ſ. ſimili modo. Legas per partes. Opponiṫ qd ſi ipſe erat infirmus, debuit mittere procuratorem, vt ſ. de minoribus. l. Papinianus exuli. ꝛ l. ſed ꝛ ſi per pretorem. ſ. aduerſus. quib. ex cau. maio. Solue ibi erat impeditus ex cauſa neceſſaria non probabi
1 li neq; iuſta, hic eſt cauſa iuſta. Nota ergo qd ille, † qui eſt citatus, ſi non poteſt ire iuſto impedimento, non teneṫ mittere procuratorem. Jſta ſolu. non vr̄ vera quantum ad iſtum caſum: nam abſens ex cauſa probabili non incidit in ſtipulationem de iudicio ſiſti, vt ſ. eo. l. ſz ꝛ ſi quis. in prin. Ratio poniṫ hic in tex. Nam pro ſatiſfaciendo huic cautioni, requiriṫ preſentia perſone principalis, vt hic, qd intellige, vt ſ. eod. l. ſi eum. in prin. nec ſufficit mittere procuratorem. Sed ſol. glo. eſt vera in ſe, ꝛ contrarium poteſt reſpicere finem huius ſ. vbi dicitur, qd lex iubet diem iudicij eſſe d ffuſum, non dicit diem tantum deſiſtendo, ſz loquitur in quolibet alio termino magiſtratus. Oppo. ſ. de diuer. ꝛ tempo. p̄ſcri. l. j. Sol. ibi loquitur in actore, qui tenetur mittere ꝓcuratorē, hic in reo q non teneṫ mittere: Vide gl.
2 ꝛ eam no. Circa † hoc, an quis teneat mittere procuratorē, ᵃCy.
a diſtinguit in l. j. C. de reſt. mi. Canoniſte extra d ꝓcu. c. ij. ꝛ Gul. Jac. But. hic. Tu dic aliquātulū latius. Aut quis non tenetur venire priuilegio ꝑpetuo, ꝛ tenetur mittere ꝓcuratorē, vt l. vlti. C. de iniurijs. ꝛ de pac. l. pen. Aut nō teneṫ venire ꝑuilegio tēporali, ꝛ nō tenet mittere ꝓcuratorē, vt l. ij. ſ. de in ius vocādo. Aut non tenetur venire ex alia cā, quā ex priuilegio, ꝛ tūc aut illa cā eſt iniuſta, ꝛ tūc tenetur mittere procuratorem, vt d. l. Papinianus exuli. ſ. de minorib. ꝛ hic in gl. Aut eſt iuſta, ꝛ tūc aut eſt voluntaria, ꝛ teneṫ mittere procuratorem, vt ſ. eum qui appel. in prin. def. l. eū qui. Aut cā eſt iuſta, ꝛ neceſſaria, ꝛ tunc aut loquimur in actore, ꝛ teneṫ mittere ꝓcuratorē, vt l. j. ſ. de diuer. ꝛ tēporali. preſcrip. Aut loquimur in reo, ꝛ tunc nō teneṫ mittere procuratorem, vt hic, ſecundū Gul. Sed Petr. dicit hoc caſu, etiā ſi eſſet impedimētū perpetuū, vel multū longū, tenetur mittere ꝓcuratorē, argumento ſ. de iudi. l. ſi longius.

ſ.l.eundē.§.i.ſ.de legation. Pro hoc facit optime.l.pe.ſ.de va ca.mu.⁊ hoc etiã tenebat. Jac. But. Addo vltra, quod ſi eſſet cauſa que celeritatē deſiderat, vt ſunt cauſe que poſſunt tracta ri tēpore feriato, vt l.i.⁊ ii.de ferijs. tūc tenet mittere procura torē. Facit extra de dolo, ⁊ cōtumacia.c.cū dilect⁹, ⁊ ita itelligit illud c. Inn. extra de procuratorib⁹.c.ii ꝙ mihi placet. Nã re gulariter nō tenet quis venire in iudicio propter ferias, tamē qualitas cauſe facit, vt ceſſet illa exceptio feriarū. Ita in ppoſi
3 to. Quero † quid ſi infirmat, ⁊ nō venit ad iudiciū in termino, vtrū valeat ſententia, que fert per iudicem? Videtur qđ nō, qꝛ lex ipſo iure pꝛogat terminū, vt hic dū dicit, iubet diē iudicij eſſe diffuſum. In cōtrariū videt ſentire gl. que dicit diffuſũ, id eſt differēdū. Breuiter dicas, Aut iudex hoc ſciebat, ⁊ erit ſnīa ipſo iure nulla. Aut iudex hoc ignorabat, ⁊ tunc valet ſentētia, ſed reſcindit per reſtitutionē. Itē tenet gl. in l. queſitũ.ſ.de re iudi. Et ita videt tenere Inn. extra de dila. in c.pe. Et ideo con ſiliū eſt, ꝙ qñ tale impedimētū ſuperuenit mittat aliquis excu ſator, qui hoc iudici notificet, ꝙ talis infirmitas tali ſuperue nit, tunc enim iudex ſciet, ⁊ ſententia erit nulla.

ADDITIO.

a ¶ Procuratorē. Vide late Fely. in c.accedens. vt lit. nō conte. ⁊ in quātū ſubdit Iaſ. ꝙ citatus a papa tenet mittere procura torem, vide Ol. cōſi. ccxcviii. Et an citatus ab imperatore, ſi ti meat familiares potentis qui ſint per itinera, teneatur compa rere vide Old. conſi. xiii.

§. Si non propter.

No. ꝙ mulier grauida nō tenet cōparere in iudicio pſonaliter. Opp. ꝙ ſi eſt grauida, id occurrit ſua culpa. Sol. ꝙ parcit vitio naturali. Itē nō videtur in culpa, qꝛ viro debitum reddit. Sꝫ qđ ſi ex grauida ex ſcholari, nō ex viro? Gul. de cu. dicit idē, qꝛ licet ſit ipſa in culpa, tñ illa culpa nō cōmittebat ad impediēdū iudiciū, ſed ad finem libidinis.l.verum.ſ.de furtis.
1 ☞ Impedimentum, ⁊ caſus ſuperueniēs qualiter probetur ⁊ qualiter probare debeat ille, qui dicit in mari fuiſſe tēpeſtatē taliter quod in termino venire non potuit, ⁊ nu.2.

§. Quod diximus.

Vides hic, ꝙ caſus ſupue niēs excuſat a pena, quali
1 ter † probabit caſus. Jac. de Are. videt dicere ꝙ debet probari ſolēniter p teſtes, vt l.iii.§.ſi ad diē.ſ.de re mil.⁊ l.qui cōmeat⁹. eo.tit. Spe. in ti. de app.§.nec breuiter.ver.qđ ergo. videt dice
a re ꝙ pbat per iuramentū.[a] Ad ꝙ facit l.ſcire oportet.§.ſuffi cit.ſ.de exc.tu. ꝙ Gul. de Cu. admittit habita cōſideratione q̃li tatis pſone, arg.l.quoties.C.de naufra.lib.xi.⁊ aut.hodie, C.de
* repu.* † Sꝫ quero ecce[b] conſtat ꝙ per mare fuit tempeſtas, ita
2 ꝙ nō potuit nauigari tali tēpore, vtrū hoc ſufficit? Reſpō.[c] qđ
b nō, imo dꝫ pbari, ꝙ ipſe de domo ſua receſſit, ⁊ tēpore debito ve
c nit ad mare, ⁊ ꝙ tali tēpore fuit tēpeſtas in mari, ⁊ ꝙ pp h fuit
d impeditus, ita ꝙ venire non potuit.[d] Non enim ſufficeret impe dimentum maris, niſi de domo ſua diſceſſerit. Eſt caſus in l.q cōmeatus. de re mil. Unde eſt ꝯſuetudo ꝙ in terris mariti mis fiat talis proteſtatio, ꝙ propter impedimentum maris,
* non poſſit tranſire, cum ipſe ibi ſit cauſa tranſeundi.*

ADDITIONES.

a ¶ Iuramentum. Adde poſt Iaſ. Old. conſi. lx. Fede. conſil. cxiiii. Abb. conſi. lxiii. Bar. conſi. xcvii.
* CLAVD. ¶ C. de repud. Adde Butr. Imo. ⁊ Panoꝛ. in c. ex ratione. de appel. ⁊ ibi Prepoſi. in iii. prin. queſtione.
b AND. BARB. ¶ Sed quero, ecce. Adde Io de Imo. in c.ſi. de appel. vbi reprehēdit iſtud dictū, ⁊ reſpōdet ad l.q cōmeat⁹. ſ.de re mili. dt ēt ibi, ꝙ vbi impedimētū extrinſecū accidit in p ſona debentis facere actū, ſufficit, ꝙ probet ꝙ ſe preparauit, ⁊ nō potuit implere actū pp ſuperueniēs impedimētū, ideo dicit, ꝙ in d.l.q cōmeatus. nō dr aliud, niſi illud, ꝙ dꝫ probare p parametã, ⁊ impedimētum, ideo non dicit, ꝙ debet proteſtari, vt hic voluit Bar. Tu pondera, ꝙ Bar. non alleg. illã l.q com meatus. ꝙ debet proteſtari, nec h.d. Bar. hic, nec Bal. nec An ge. aliquid dicunt de hac proteſtatione, ſed dūtaxat dicit, ꝙ de bet probari: ſubdit poſtea, ꝙ conſuetudo eſt in terris mariti mis, ꝙ proteſtet de tali impedimento maris, cum ſit ibi cauſa tranſeundi, ⁊ non poſſit per fortunam tranſire, vel recedere. Et ſic Io. de Imo. non bene intellexit hic Bar.
c POM. ¶ Reſp. Vide q̃ dt Are. in oppoſitū cōſi. clxiii. inci. ve rū eſt ꝙ Alex. in l.nō hoc. C. vnde cog. Cū Bar. tenet idē Alex. cōſi. xcii. vol. i. Pau. de ca. l. de pupillo.§. ſi quis ipſi ptori.ſ. de ope. no. nun.⁊ l.q ſuperſtitis.ſ.de acqui. here. Et vide circa hoc Alex. cōſi. cli. inci. viſo themate, ⁊ cōſi. clxiiii. inci. viſo proceſſu. vol. i. Limita, niſi impedimētū eſſet notoriū. ita Pau. in conſi. ccxc. inci. viſis. licet Alex. d. cōſi. cli. dū loquit de teſte, videat te nere oppoſitum. Limita per Fely. in c. ex tranſmiſſa. eo. tit.
d POM. ¶ Non potuit. Vide Alex. conſi. xcix. incip. inſpectis. vol. ii. Fely. in c.i. ver. dum dicit. de preſcri. c. ex trāſmiſſa. eo. tit.
* CLAVD. ¶ Tranſeundi. Adde Bar. Ang. ⁊ Sali. in l. pre ſes. C. de appel.

§. Simili modo.

Impedimētū ſuperueniēs fa cto magiſtratus, dat exceptio nem reo. Secus ſi eſt impedimētū facto priuati cōtingēti. h.d. No. ꝙ impedimētū affectatū ⁊ procuratū, nō excuſat. Opp. ꝙ ēt magiſtratus tenet, ſi dolo fecit, vt ſ. de iniu. l. nec magiſtrat⁹. Gl. hic vr dicere, ꝙ hoc intelligat quãdo magiſtrat⁹ iure facit. Certe hoc nō vr mihi verū, p tex. hic q dicit, ꝙ ſi magiſtrat⁹ fa cit dolo alterius ꝙ nihilomin⁹ cōpetat exceptio reo, lꝫ habeat actionē ꝯ eū, cuius dolo malo factū eſt, vt l.i. in prin. ē. tit. i. Di co ḡ, ꝙ lꝫ in magiſtratu det actio, tamē lex hꝫ actionē p nihilo, qꝛ potētioꝛ. l. iii.ſ. de alie. iud. mut. cau. fac. ⁊ iō perinde eſt, ac ſi nullã haberet actionē. Itē ꝯ extra gl. ſi magiſtratus detinue rit aliquē, ⁊ hoc fuit pp culpã detēti, qꝛ forte deliquerat, nō ſe
a quit, ḡ ſibi pdeſt, vt ē. ea. l. ver. ſi qs tamē.[a] Sol. Illa culpa non
b fuit ordinata ad iſtū caſum[b] vt ipſe detineret, ḡ ſibi non impu tat, arg.ſ.de fur.l.verū.⁊ l.nō omne.ſ.de ſta.libe. ¶ Vltimo vi des hic, ꝙ reus ideo tenet, qꝛ actionē hꝫ ꝯ alium, ⁊ ideo puto ꝙ cedendo liberetur, arg.ſ.de pecu.l.quod debetur.

ADDITIONES.

a POMA. ¶ Si qs tamē. vide Alex. in l. Marcellus.§.res q̃.ſ.ad Treb.⁊ in l.q̄uis.ſ.ſol.ma. Alex. cōſi. ii. ver. nō ob. vii. in i. vol. Et p cōfirmatione, vide vnū verbū Fel. in c.i. de cōſti.⁊ c. q̃ ecclēſiarū. eo. tit.⁊ in c. qm̃ ꝯ. de pba.⁊ c. cū inter. de excep.⁊ c. ve niēs. ver. dū dicit, de pſcr.⁊ c. ex trāſmiſſa. eo. tit.⁊ Cep. conſil. xxvi.⁊ cōſi. xxiii.⁊ in cōſ. lxxix. Prepo. c. cū enixa. v. diſt. gl. c. ſta tutū.§.i. in verbo, nō audēs. de reſcr. in vi. Panoꝛ. c. ii. de arbi.⁊ in c. intellexim⁹. de iudi. Pau. d ca. cōſi. ccxc. ici. viſis. Idē cōſi. xiii. l antiqs, qđ reprobat Ale. cōſi. cli. vbi facit mētionē d peſte.
b ¶ Ordinata ad iſtū caſuꝫ. vide Fel. in c. cū inter. extra d excep.

LEX QVARTA.

Sed ⁊ ſi quis. Capitalis cōdēnatio, vel re legatio, eſt iuſta cã, in iudi cio non ſiſtendi. h.d. Et not. tex. ibi, rei capitalis, ⁊c. No. ꝙ abſens ex cã neceſſaria, non probabili excuſat ab hac ſatiſdatione dixi ē. eo. l. ii.§. ſi quis in iudicio. Item no. q̃ dicat cauſa capitalis. Opp. C. de fideiuſ. l.i. ⁊ de exce. l. defen ſiones. Gl. dicit, ꝙ ſpeciale eſt hic, ꝙ exceptio, ſeu defenſio com petens reo propter mutationem ſtatus tranſit ad fideiuſſoꝛē. Circa, hoc vide Cy. in legibus contrarijs.

§. Illud ſciendum

Si qs ſit citatus, vel accu ſatus ex cã capitali nō eſt iuſta cã in iudicio non ſiſtēdi, ſecus ſi detineat. h.d. Opp.ſ. de cuſt. reo. l. ii.§. ſi. Sol. dt gl. hic fuit accuſatus de crimine com miſſo poſt pmiſſionē, ⁊ ſic fuit ſua culpa, ibi de delicto cōmiſſo ante. Vel dic, lꝫ hic eſſet accuſat⁹, nō tñ erat ibi ſtatut⁹ termin⁹ eūdi ad iudicē, pp qđ impediret ſiſtere in iudicio primo.

1 ☞ Renuntiatio ſpecialis plus valet quam generalis.
2 Clauſula generalis valet quo ad omnia, vel ſimilia, vel minora caſibus expreſſis, non maiora.
3 Renuntiatio generalis caſuum fortuitorum an ſufficiat, ⁊ an requiratur ſpecialis. quid in iudicijs, in ſtipulationibus iu dicialibus ⁊ conuentionalibus.
4 Iuramentum interpoſitum ſuper renuntiatione generali, re fertur ad caſus, ad quos refertur renuntiatio.

a

§. Queſitum

[a] Generalis renūtiatio caſuū fortui torū nō vꝫ in iudicijs, ſecus ſi ſpecia ter exprimant. h.d. Primo ponit qōnē. Scđo reſpōſionē Ar licini. Tertio reprehenſionē ipſius, de indiſtincta loquutione. Scđa ibi, ⁊ ait. Tertia ibi, ſed ego puto. Gl. ponit caſuꝫ duo mo. ⁊ quelibet poſitio eſt bona, ⁊ varietas inſurgit pp expoſitio nem verbi deſerta, qđ pōt referri ad exceptionem, ⁊ ad promi
1 ſionē. ¶ † No. ꝙ plus valet renūtiatio ſpecialis, q̃ generalis.
b lis.[b] Oppo. ad hoc de l. oēs. C. de pſcri. xxx. anno. l. ſi. C. quando mulier tu. off. fun. pōt. ⁊ l. ſi duo. de admi. tuto. Gl. hic nō ſoluit, ſꝫ in l. ſi quis mihi bona.§. iuſſum. ver. ſed vtrum. de acqr. here di. dicit, qđ regula eſt, qđ tantum operatur generalis proui ſio, quãtū ſpecialis. Fallit in caſib. ⁊ hic eſt vnus de illis. Alij ſoluunt, qđ in generali prouiſione nō veniūt ea que quis in ſpe cie nō eſſet veriſimiliter conceſſurus, vt l. obligatione generali. de pig. ⁊ Dy. in c. in generali. de reg. iur. lib. vi. ideo hic non va let generalis renūtiatio qꝛ multi caſus venire poſſunt, quibus nō pōt renuntiari ſi exprimerent. Hec ſol. non vr vera, qꝛ ſecū dū hoc idē eſſet in cōtractibus, cuius contrariū glo.ſ. determi na⁹,

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

uat,ideo vī ſtandum in prima ſolu.ſ.qđ ſpeciale eſt,hic in iudi-
ciis.Sȝ tunc q̄ro[c] de ratione.Gl.j.dicit in fi.qđ iudicium reddi
tur in inuitū,ideo p̄ſumit,qđ inuitus renuntiat.Hec rō eſt ꝯ l.
non eſt veriſimile.ꝙ me.cau.,Dicit cā aliter ꝙ hoc ſpeciale eſt
in ſtipulationib⁹ p̄toriis,⁊ iudicialibus.Ratio,qꝛ ille dii iudicā
tur ſm mentē,⁊ equitatē p̄toris q non patit quē decipi ſub in-
uolucro verborū,ſȝ cōuētionales iudicant ſm mentē ꝯhentiū,
q voluerunt oibus eſſe renūtiatū l.cū Aquiliana.ſ̄.de trāſac.⁊
l.iii cōuētionalibus.ſ̄ de ver.ob. Opp.extra gl.de aut.matri ⁊
auie.C.qū mu.tut.offi.fun.pōt.Sol ibi valet generalis renun-
tiatio,quo ad oēs exceptiones p̄teritas,hic vero valet quo ad
futuras,[d] ſm Pet.¶Opp.qđ exceptiones q̄ obſtāt in hac ſti
pulatione,cauſant ab impedimēto caſus fortuiti,vt l.ii.ſ.e.Si
ergo iſtis renūtiat expreſſe ergo ſtipulatio cōtinet impoſſibi-
le.Nā tātū eſt dicere,quātū volo teneri,etiā ſi venire poſſem:
ꝯ l.impoſſibilis.ſ̄.de verbo.obl.Solu.qñ ab initio impoſſibile
deducit in obligationē,nō valet obligatio,vt ibi,ſȝ qñ ab ini-
tio promitteret poſſibile,lȝ ex poſtfacto fiat impoſſibile,obli-
gatio non tollit ipſo iure,ſȝ ope exceptionis,vt l.ii.ſ.eo.⁊ ꝑ to
tā legē.Poſſum igit cōuenire,nec obiicieī illa exceptio,vt hic.
Hec eñ conuentio non inducit obligationē,ſȝ impedit obſtacu
lū exceptionis,ſm Gul.,¶Opp.Iuri futuro non pōt renun-
tiari,vt l.is poteſt.ſ̄.de acqui.here.⁊ l.ſi ita ſcriptū.§.ſi ſub cō-
ditione.ſ̄.de leg.ii.Sol.non pōt renuntiari,ſimplici renūtiatio
ne,ſȝ ꝑ pactū ſic,vt hic,⁊ l.j.C.de pact.Uel non pōt renuntiari,
niſi in iudicio,⁊ ita no.hic in l.ii.de cur.bonis dando.Uenio ad
qōnē gl.⁊ primo querit glo.qđ ſi in iudicio q̄dam exprimant,
poſtea ſubiicit clauſula generalis,an valeat renuntiatio in ex-
preſſis?Gl.qđ ſic,⁊ bene.Querit gl.an hoc habeat locū in ꝯcti
bus,vt caſus debeāt exprimi ſpecialiter?Et recitat opi.Mar.
q dicit qđ non.Ioan.dicit.ꝯtra,⁊ quilibet allegat pro ſe mul-
tas bonas leges.Tertia fuit opinio Bulga.q diſtinxit.Aut
aliqui caſus ſpecialiter enumerant in ꝯctibus,⁊ poſtea ſubiici-
tur clauſula generalis,⁊ valent.Aut renuntiat generaliter tan
tum,⁊ non valent,vt in gl.⁊ gl.dicit iſtud iſtud conſuetudine ap
probatū.Hoc ſequit Dyn.in c.ꝯctus.extra de reg.iur.lib.vi.
e Sȝ Cy.in l.j.[e] C.cōmo.impugnat hāc opi.qꝛ eſt in ꝯctibus ea-
dē ratio,q̄ in iudiciis,ſȝ in iudiciis,hec opin.hic reprobat,er-
go,⁊c.Gul.de Cug.tenet eā,cū quadā modificatione,videlicet
2 †qđ clauſula generalis valet,quo ad omnia ſimilia,vel minora[f]
f caſibus expreſſis,nō quo ad maiora,arg.l.ſi.§.cui dulcia.de vi
no tri.⁊ oleo,lega.q̄ limitatio ſatis placet,ꝑ c.ſedes,extra de re
g ſcri.⁊ c.non pōt de procu.in cle.Quarta[g] fuit opi.q̄ colligit hic
ex gl.lȝ illud ponat ꝑ modū cuiuſdā noue.q.vt diſtinguamus,
aut qs renūtiat,vel ſuſcipit in ſe periculū caſus fortuiti,⁊ tene
tur.Aut hoc nō exprimit,ſȝ ſuſcipit in ſe periculum ſimplr,⁊
tunc aut ex natura ꝯctus,veniebat leuis,culpa,⁊ veniet leuiſſi
ma,aut veniebat culpa leuiſſima,⁊ venit caſus fortuitus,vt ver
ba aliquid operent,vt l.ſi qñ.de leg.j.Cy.in l.j.C.cōmo.repre-
hendit hanc diſtinctionem,ſȝ non curo,qꝛ eſt vera,vt ſ̄.dicam.
Odof.diſtinguit.Aut ſtetit per reum,qꝛ cū actor vellet enume
h rare caſus,dicit actori,dic generaliter.Aut non ſtetit ꝑ reuȝ.[h]
Ego non curo,de iſta ſua opi.Ric.de ma.dicebat.Aut ille q eſt
obligatus ad rē,ſuſcipit in ſe periculum,⁊ hoc valet,quanquā
generaliter dicat,vt l.iuris gētiū.§.itē ſi quis.ſ̄.đ pact.⁊ ſ̄.mā.
l.⁊ Ariſtoni.⁊ ſ̄.cōmo.l.ſi vt certo.§.nunc vidēdum,⁊ ſ̄.depoſi.
l.j.§.ſepe.de nau fe.l.periculū.de iure do.l.ſi mācipia.Aut qs
eſt obligatus ad factū,⁊ tunc nō ſuſcipit in ſe periculū,niſi ca-
ſus ſpecialiter exprimant,vt hic.Hec opi.eſt ꝯ caſum l.opus
ꝙ auerſione.ſ̄.loc.vbi lȝ qs obligabat ad factum,⁊ tenebat etiā
ad ipſum opus reſtituendū,⁊ tñ ſi ſuſcipit in ſe periculum,non
intelligit de caſu fortuito.Ad leges alleg.in ꝯtrium reſponde,
3 vt patebit in diſtinctione,†Ut igit liqueat veritas huius ma-
terie in iudiciis,ſeu in ſtipulationibus iudicialibus,⁊ p̄toriis,
tene iſtum §.Itē ſi renuntiat exceptionibus preteritis,vel aliis
iuribus cōpetētibus,dic vt in gl.l.ſi de certa,⁊ l.ſub pretextu
C.de trāſac.dixi in l.Aurelius.§.Caius,de liberatione legata.
In ſtipulationibus cōuentionalibus,ſi aliquis renūtiat exce-
ptionibus cōpetituris,vel ſuſcepit in ſe periculum,quid opere
tur diſtingue.Aut exprimit ſe ſuſcipere periculū,caſus fortui
ti,⁊ valet,⁊ de omni caſu fortuito tenet,vt l.q̄ fortuitis in fi.C.
de pignorati.acti.vbi eſt caſus,vt hic gl.hoc tenet,⁊ l.ſi qs fun
dū.in princ.ſ̄ loca.Aut ſuſcipit in ſe periculum ſimplr,⁊ tunc,
aut ille,q ſuſcipit,erat ille,ad quē pertinebat periculum ante
ꝯctum,⁊ tenet de caſu fortuito,vt l.periculū.de nau.fe.Aut ip
ſe primo non tenebat,⁊ tunc aut poſſeſſio rei non trāſit ad eū q
ſuſcipit,in ſe periculum,⁊ tenet de caſu fortuito,vt l.ſi in vendi
tione.in prin.de peric.⁊ cōmo.rei ven.Ratio,qꝛ non eſt veriſi-
mile,qđ quis in re,quā non hȝ cōmittat culpam.Solum ergo
ad caſum referri pōt,aut poſſeſſio trāſit ad eū,⁊ tunc aut ex na
tura ꝯctus,veniebat leuis culpa,⁊ tenebitur de leuiſſima,vt l.
i opus.ſ̄.loc.Aut tenebat de leuiſſima,[i] vt in mandato,⁊ tūc tene
bit de caſu fortuito,vt l.⁊ Ariſtoni.māda.⁊ gl.hic.Aut primo
tenebat de caſu fortuito,⁊ tūc iſtud ſuſcipere in ſe periculū,hoc
operat,qꝛ prius tenebat de caſu contingenti,abſqȝ culpa alte-
rius partis,nunc tenet ēt ſi contingat culpa alterius,dūmodo
dolus abſit,vt l.qui officii.§.fi.de ꝯhen.emp.⁊ omnes leges q̄
videnī ſimpliciter dicere,quem teneri de periculo ſi eſt actum,
k intellige ſm predictam diſtinctionem.[k] eſt enim neceſſe vt om-
nes exprimant in caſibus,in quibus tenebat de leui culpa ad
plus.C.cōmo.⁊ depoſiti l.j.⁊ ita intelligat opinio Io.hic poſi-
ta.Si vero quoſdam caſus enumerauit,poſtea ſubiecit clauſu
lam generalē,valet illa generalis clauſula,vt hic;ſm opi.Bul.
⁊ Dy.in d.c.ꝯctus.Qđ intelligo,quo ad ſimilia vel minora,nō
l quo ad maiora,[l] vt d.c.ſedes.de reſcrip.⁊ de procu.c.non po-
teſt.in Cle.vbicunqȝ dixi quem teneri de caſu fortuito,intelli-
ge de ſolito,non de caſibus inconſuetis,vel non veriſimilibus,
vt l.fiſtulas.§.frumenta.ſ̄.de ꝯhen.emp.qui eſt caſus valde no.
4 †Quero,quid ſi poſita generali renuntiatione in inſtrumen-
m to,interpoſitum eſt iurm?[m] Rñ.ad illos caſus,ad quos refer
tur renuntiatio,refertur ⁊ iuramentum:vt l.ſi.C.de non nu.pe
* cu.⁊ in l.ſi.in prin.ſ̄.ad muni.⁊ l.vlti.§.qui ſatiſd.cog.*

ADDITIONES.

a P.PAV.P.¶Queſitū.in materia huius §.⁊ q caſus cenſeant
comprehenſi ſub generalitate,⁊ ꝙ non ſoliti,vide,Fely.late in
c.ſedes.extra de reſcri.vide omnino Alex.cōſi.xxviii.⁊ maxi-
me.cōſi.cccclxv.ad fi.⁊ cccclxxvi.Itē vide Com.cōſi.clxxxv.inci.
ſer Laurētius.ante fi.dicētē nō comprehendi caſus incogita-
tos:exēplū ibi habes ꝑ euȝ,⁊ ad Bar.in l.creditor.ſ̄.de ſol.Itē
ſubiicit ibi aliud verbū,qđ vbi de iure ad aliquē ſpectat pericu
lum caſus fortuiti,ſi expreſſe conueniat idem.ſ.qđ periculum
caſus fortuiti ad eum ſpectet,cenſet iſtud appoſitum potius
gratia tollēde dubitationis.Item circa materiam huius §.qñ
tum.multa ponit Bar.in c.j.vſqȝ ad fi.de cōmo.⁊ ibi dicit,qđ de
ciſio noſtri tex.procedit,quando quis renuntiat caſibus futu-
ris ⁊ de preterito,⁊ quid ſi eſſet iuratum,⁊ an trahatur ad in-
ſolita,⁊ quedam alia,vt per eum.
b POMA.¶Quā generalis.No.ꝑ iſtū tex.ꝙ generalis ratifica
tio omniū actorū,non valet,qđ limita per Pau.conſi.cclii.in-
cip.de caſu preſenti ſm antiquam impreſſionem,qñ conſtaret,
ſeu pars,in cuius fauorem eſſet ratificatum,probaret ratificā
tem habuiſſe notitiā,⁊ hoc per tex.in l.ſi.C.plus val.qđ agi.cū
ibi no.ꝑ gl.⁊ Bar.in l.ii.C.de reb.alie.non alie.⁊ ibi no.ꝑ Bar.
dicta que faciunt ad practicam.
c POMA.¶Sed tunc quero.Uide Panor.conſi.cxiiii.in vlti-
mo dubio.
d POMA.¶Futuras.Iſta ſolutio eſt de directo ꝯ tex.in l.ſi de
ceſſerit.§.qui ſatiſd.cog.vbi a prin.quātis eſſet poſſibilis,ſi ex
poſtfacto eſſet impoſſibilis,vnde poteſt ſolui ſm Mod.Med.
qđ iſte tex.dum vult,qđ poſſet fieri renuntiatio de omnibus ca-
ſibus intelligitur.ſ.de omni caſu difficili,non autem impoſſibi-
li,qđ eſt valde reſtringere iſtum tex.
e AND.BARB.¶Sed Cy.in l.j.Pondera bene quia ⁊ docto.
in d.c.ſedes.dicunt eſſe ſpeciale propter naturam reſcripto-
rum.⁊ vide que ibi dixi.
f P.PAV.P.¶Ad ſimilia;vel minora.Uide que ſcripſi ad
Bar.in §.cui dulcia.
g POM.¶Quarta.Uide Alex.conſi.cxlj.vol.ii.conſi.xiii.vol.j.
Bar.l.ſi quando.hic allegata.
h POMA.¶Per reum.Uide Panor.in conſi.xxviii.⁊ conſil.
lxvii.vol ii.
i P.PAV.P.¶Aut tenebatur de leuiſſima,⁊ qđ ſuſcipiens pe-
riculum in ſe,teneatur de caſu fortuito,quando illud verbum
alias nihil operaretur.vide que habes ad Bar.in l.opus.in
fin.ſ̄.loca.
k POM.¶Predictam diſtinctionem.Uide Alex.conſi.xxviii.
inci.viſis.primo volumine,vbi ſequitur Bar.hic.
l ¶Maiora.Adde Bal.conſi.clxxv.inter conſilia Ang.eundeȝ
Bal.pulchre conſi.cccxlvi.caſus talis,⁊ conſi.ccclxxxix.inci.
duo inſtrumēta ſunt lib.iii.⁊ idem Bal.conſi.ccclxii.ii.lib.Ale.
conſi.cviii.⁊ vide Per.de Anch.conſi.ccccxv.
m P.PAV.P.¶Interpoſitum eſt iuramentuȝ.vide de hoc Alex.
in conſi.ii.⁊ conſi.xxvii.
* CLAVD.¶Satiſd.cog.Iſtam eſſe cōmunem opinionem di-
cit Alex.conſi.xxviii.vol.j.⁊ ibi etiam ponit de precedenti limi
tatione per l.fiſtulas.alleg.per Bar.⁊ idem etiam Alex.in cō
ſi.cxviii.vol.iii.⁊ conſi.cvii.⁊ plene vltra omnes ponit Fely.in c.
ſedes.de reſcrip.

1 ☞Error ſemper preſumitur, niſi ſcientia probetur.
2 Clauſula, ſciens ſe ad infraſcripta nõ teneri propter hanc l. ho
die apponitur in inſtrumentis per notarios, ⁊ tollit erroris
preſumptionem.

§. **Item queritur.** Si ſatiſdatio interponitur
1 per errorem in totum, vel in
partem promiſſor exceptione iuuatur, ſecus ſi ex certa ſcientia
2 h. d. ¶ Opp. ſ. de dam. infe. l. ſi finita in princ. Sol. error non fa
cit ſtipulationem omnino inutilẽ, vt ibi, ſed ope exceptionis ſub
ducitur quantũ per errorem eſt factum, vt hic, ⁊ ibi, de quo per
Dy. l. ſi patronus. ſ. de dona. ⁊ per glo. ſ. fami. erci. l. qui erat he
res. Quero, quñ intelligitur promiſſum, vltra debitũ? Gl. va
riat, finaliter determinat, ꝙ de iure cõi nõ tenet̃ ꝓmittere certã
quantitatẽ, ſʒ ſolũ intereſſe, vt l. ij. §. fi. ꝟ. q ſatiſd. cog. ⁊ no. in l. fi.
C. de ꝯto. ſtipul. Si ergo ꝓmiſit vltra intereſſe, videt̃ p errorem
promiſiſſe, hoc tñ nõ eſſet error, cũ de cõſuetudine fit in quibuſ
dã partib⁹, certã penã apponi: vt dixi in l. ij. in fi. ꝟ. qui ſatiſd.
3 cog. Opp. q̃ etiã ſi ex certa ſciẽtia promittat̃, nõ valet. vt C. de
vſur. l. cũ allegas. gl. notabiliter ſoluit, ꝙ ibi loquit̃, quñ in obli
gatiõe erat quãtitas, vnde pena q̃ apponit̃, vr̃ apponi in frau
dẽ vſurarũ, hoc eſt, ĩ obligatiõe in factũ. Vide illã gl. ⁊ no. eã, ⁊
4 facit ad hoc ſ. ſi cert. peta. l. rogaſti. §. ſi tibi. ⁊ ibi not. ⁊ ibi dixi.
1 †Quero, qd in dubio preſumet̃ vel error, vel ſciẽtia. Dicit Ia a
co. ꝙ p̃ſumit̃ error, niſi probet̃ ſciẽtia. Caſus eſt hic in fin. Dicit̃
enim hic, ꝙ dat̃ exceptio, ⁊ qd vult repellere illam exceptionẽ,
dʒ ſe iuuare replicatiõe pacti, qd ĩducit̃ ex ipſa ſciẽtia, ⁊ ſic illũ
qui replicat, dʒ probare ſuam replicationẽ, de quo vide vt ple
a ne dixi in l. nõ fatet̃. ſ. de confeſ.[a] ¶ Vltimo ſcias, †ꝙ p iſtã le
2 gem, ⁊ ſimiles, ponunt notarij hodie in inſtrumentis. qd talis
ſciens ſe ad infraſcripta teneri, ⁊c. vt per hoc nõ poſſit opponi
b exceptio erroris,[b] vt hic vides.

ADDITIONES.

a POMA. ¶ Infra de confeſ. Vide Alex. conſi. iiij. vol. iiij.
b P. PAV. P. ¶ Exceptio erroris. Idẽ tenet Bal. in l. mater. C. de
5 rei vẽd. ⁊ de illa clauſula, ex certa ſciẽtia nullo iuris, vel facti er
rore ductus, vide omnino ad Bar. in l. nõ fatetur. ſ. de confeſ.
⁊ alia que ibi habes, Bar. in d. l. ſi dari. de verb. ob. ⁊ hic, qui ta
men non videt̃ loq de ea, ſed de alia, ideo aduerte, ſcripſi in d. l.
non fatet̃. ad Bar. ibi. Item de dicta clauſula, ſciens ſe ad infra
ſcripta non teneri, vide Iaſ. in l. fi. §. idem queſitum eſt, de cõdi.
inde. vbi etiam Bar. ponit.

LEX QVINTA.

SI duo. Culpa vnius ex reis credẽdi in acqui
rendo nocet alteri, ſi ſunt ſocij. hoc d.
Quam legem no. gl. inducit in ar. ad q. an duo rei vi
deant̃ inuicẽ fideiubere, de quo ad Velle. l. vir vxori.
Et extra gl. op. q̃ factũ vnius de duobus reis credẽdi, minus
dʒ nocere alteri, ſi ſunt ſocij, q̃ ſi nõ ſunt ſocij, vt l. ſi vn⁹ in prin.
ſ. de pac. Sol. Illud verũ, ꝙ nõ nocet in obligatiõe iam queſita
perdẽda, hic vero nocet in obligatione querẽda. Querit̃ hic, ſi
ſunt ſocij quñ intelligant̃ ſocij? Dicit gl. omnium bonorum, vel
illius obligationis. Dic vt in gl. qd no. de quo eſt tex. in l. ſi cui.
ſ. iud. ſol. Dixi plene, in l. ex duobus. ſ. de duo. reis. ⁊ ibi exami
naui qualiter factum vnius ex correis proſit vel noceat alteri.

§. **Item ſi duo.** Si ſunt duo rei, vt pater ⁊ filius,
nõ põt ab vno peti res, ab alio in
tereſſe. h. d. Oppo. de l. nec vllã. §. pen. ſ. de peti. hered. Solu. ſi
ſocij ſunt, non dʒ diſtingui quis fuerit exactus prius: q̃ ſunt
inuicem habituri regreſſum, ſi non ſunt ſocij, debet diſtingui
ſecundum diſtinctionem legis contrarie.

§. **NEque.** Iſte §. eſt ſummatus, ⁊ legit̃ ſm gl. duobus
modis. Scõm primũ, ponit duos caſus, ſm
alium ponit quatuor, quelibet eſt bona lec. ⁊ vide vt in glo.

LEX SEXTA.

SI quis. Exceptio ſuperueniens reo, prodeſt fi
deiuſſori. h. d. vſq; ad finem.

LEX SEPTIMA.

SI quis. Qui fideiuſſit pro ſeruo, habet eas
exceptiones, quas haberet, ſi pro li
bero fideiuſſiſſet, ſaluo ꝙ ſeruus reipublice cauſa
abeſſe non poteſt. h. d.

LEX OCTAVA.

1 ☞More purgatio admittitur intra paucos dies, dummo
do ius actoris non ſit factum deterius.
2 More purgatio non liberat aliquem ipſo iure, ſed ope exce
ptionis.
3 Dies pauci intra quos, quis poteſt moram purgare, ſunt in
arbitrio iudicis.
5 More purgatio an admittatur, vbi eſt dies, ⁊ pena.

ET ſi poſt tres. In ſtipulationibus iudi
cialibus vbi eſt dies, ⁊
pena, admittit̃ purgatio more intra modicũ tẽpus, ſi
ius actoris non eſt factum deterius. h. d. Et primo
ponit dictũ. Scdo declarat illud. Scda ibi in vltimo verbo, dũ
1 dicit exceptione. † No. ad hoc, vt admittat̃ purgatio more, re
quirit ꝙ veniat intra paucos dies. Scdo not. ꝙ requirit̃, ꝙ ius
2 actoris nõ ſit factũ deterius. Tertio no. ꝙ† purgatio more nõ
liberat aliquẽ ipſo iure, ſʒ ope exceptionis. Ad primũ oppo. ſ.
loca. l. ſi in lege. §. colon⁹. Sol. Dicit gl. ꝙ hic dr̃, pluresue dies,
ĩtelligo paucos, q̃ hec adiectio, pl⁹, ad modicũ refert̃, vt l. hec
adiectio. ſ. de ver. ſig. ⁊ ſic ꝯcor. Sʒ tũc inſurgit dubiũ, quot ſunt
iſti pauci dies? Quidã dñt quartã totius, vt l. ſi qs in ſuo. C.
de inof. teſt. Iſta eſt obſcura rñſio. Neſcimus em̃ vtrũ dicat̃ de
quarta totius tẽporis, quo paſſus eſt agitari iudicium, vel de
quarta prime dilationis, vel q̃liter. Vnde alij dicũt referri ad
duos dies, vt l. vbi numerus. ſ. de teſtib. Facit melius l. ſi oleũ,
3 in fi. cũ l. ſeq. ſ. de dolo. Alij dicũt, hoc† eſſe in arbitrio iudicis,
vt ſ. de iure delib. l. j. ⁊ iſta eſt vera. Tex. eſt in l. ſi ita qs. §. Seia.
ſ. de ꝟb. obli. Arbitrabit̃ aũt iudex, habita cõſideratione pſona
rũ, ⁊ locorũ, arg. l. cõtinu⁹. §. cũ ita. ⁊ §. itẽ q inſulaʒ. ſ. de ver. ob.
4 †Et iſta faciũt ad qõnẽ de teſte, q dixit, ꝙ Titius poſſedit de
a cem annis, ⁊ plus,[a] quid importet hoc dicere? De quo tãgit gl.
in l. ab hoſtibus. §. ſʒ ꝙ ſimpliciter. ex quib. cauſ. maior. ⁊ ibi
cam. Oppo. ꝙ poſſit venire intra ſex menſes, vt C. de fideiuſ.
ſancimus. Dicunt qdã, illa corrigit iſtã. Dic ſm gl. ꝙ ibi loquit̃
in fideiuſſore, hic in principali. Dicit enim tex. ſi reus ꝓmiſit
Nõ, q̃ facilius eſt aliqñ ſiſtere ſeipſum, q̃ aliũ. Opp. ad ſecun
dam, dr̃ hic, ſi ius actoris nõ eſt factum deterius. Contra, nam
iſta ſtipulatio cõmittit̃ ad intereſſe, vt l. ij. in fi. q ſatiſd. cog. Sʒ
ſi ius actoris nõ eſt factum deterius, actoris nõ intereſt, ergo
nõ expedit purgare morã. Huius timore, hec lex legit̃ duobus
modis. Primo, ꝙ hic fuit adiectus dies, ⁊ pena certa, ⁊ ideo
cõmittit̃ ad penã, lʒ nõ interſit pp hoc, intereſt rei, ꝙ poſſit mo
5 ram purgare. Iſta eſt vna lec. †⁊ q hanc tenent, incidunt in ꝯ
rium fortius: Q̃ vbi eſt dies, ⁊ pena, non admittit̃ purgatio
more, vt l. traiectitie. §. de illo. ſ. de actio. ⁊ oblig. l. magnã. C. de
ꝯhen. ⁊ cõmit. ſtipul. Et ideo alij dicunt, ꝙ hic non fuit adiecta
pena. Ad ꝯrium aũt formatũ non bene rñdent, ſʒ ſuſtinendo
illos, dicas, ꝙ lʒ ius actoris non ſit factum deterius. ſ. quñ actio
non ſit amiſſa, tñ iſta ſtipulatio eſt cõmiſſa ad totum intereſſe,
id eſt, ad totũ illud ꝙ veniebat in actionẽ, vt l. ij. §. fi. cũ l. ſeq. ꝟ.
q ſatiſd. cog. Sʒ adhuc huic legi non ſatiſfit, q̃ ſi cõmittit̃ ſolũ
ad illud ꝙ debet̃, nõ expedit reo purgare morã, q̃ tantũ dabit
p iſtã ſtipulationẽ, quãtũ p primam actionem. Tene ergo pri
mã, ꝙ hic fuit adiecta dies, ⁊ pena. Ad ꝯria rñde. ſ. ad §. de il
lo. ⁊ l. magnã diuerſis modis, vt in gl. q̃ vr̃ dicere ꝙ ibi venie
bat poſt multos dies, hic intra paucos. Pet. aliter dicit. Tu
dic, ꝙ vbi eſt dies, ⁊ pena, nõ admittit̃ purgatio, niſi in ſtipula
tionib⁹ ꝓtorijs, ⁊ iudicialib⁹, in quibus fit interpretatio ex mẽte,
⁊ equitate p̃toris, vt l. in cõuẽtionalibus. ſ. de ver. obli. Putauit
em̃ p̃tor equũ, ſi venit intra modicũ tẽpus, ⁊ ius actoris nõ eſt
factũ deterius, ꝙ admittat̃ purgatio, vt hic, ſʒ in cõuẽtionali
bus p̃tor hʒ iudicare ex cõuẽtione, nõ ex ſua equitate, vt in d. l.
in cõuẽtionalibus. Et p̃dicta vera, quñ ſtipulatio p̃toris, perti
net ad litis ordinationẽ, vt hic, ſec⁹ ſi ad litis deciſionẽ, vt l. ſi cũ
dies. §. fi. cũ l. ſeq. ⁊ in p̃n. l. ſeq. de arb. q̃ facta litis deciſione, p̃
tor ſe nõ ĩtromittit, q̃ funct⁹ eſt officio ſuo, vt l. iudex. de re iud.
ſecus in his, q̃ ptinẽt ad litis ordinationẽ. Opp. ⁊ vr̃, ꝙ ſemper
ius actoris ſit factũ deterius, pp expẽſas, quas ipſe ſuſtinuit,
q̃ reus nõ venit. Sol. dicit gl. qd pp hoc non dr̃ ius actoris fa
ctũ deterius. Nam expenſas recuperat officio iudicis, vel e
dicto, ſi qs ius dicen. non obtẽ. tunc em̃ dr̃ ius actoris factum
deterius, quñ actio ſua perimit̃ non ratione expenſarum, vt in
hac gl. ⁊ clarius in iij. gl. ſup ver. deterius. Sed ꝯ hoc opp. ex
tra gl. de l. ſi ita qs. §. Seia. ſ. de verb. obli. vbi dr̃, ꝙ admittitur
purgatio more intra modicum tẽpus, ſi actoris nõ intereſt. ⁊
dicit, ſi ius enim non eſt factũ deterius, ſʒ ratione expenſarum
dr̃ eius intereſſe, ergo, ⁊c. Sol. in iudicialibus ſtipulationib⁹,
dʒ conſiderari ſolum ſi ius alterius. ſ. actoris, eſt factum dete
rius, q̃ expenſas recuperabit officio iudicis, q̃ iudex non au
diet eũ niſi reſtitutis expenſis l. ſancimus. de iudi. Sʒ in obli
gationibus cõuẽtionalib⁹, inſpicimus an eius interſit, ⁊ pars
nõ admittet eũ, niſi reſtituto intereſſe, vt d. §. Seia. ⁊ qd no. i. l.
ſi cũ dies. in fi. cũ l. ſeq. ſ. de arbit. q̃ poſtea nõ eſſet q faceret eas
reſtituere, ſicut in iudicialibus. Itẽ opp. ⁊ vr̃ ꝙ ius actoris ſit
factũ deterius, ſaltẽ q̃ actio eſt minoris iuris. Sol. iſtud inter
eſſe non conſideratur, vt no. in l. qui bis. ſ. de verbo. obli. ⁊ in l. ſi
creditori. ſ. de leg. j. ⁊ eſt tex. no. in l. pater q caſtrenſe. in fi. de ca
ſtren. pec. vbi ſi pater adiuiſſet hereditatẽ filij, teneret̃ actione
perpe-

perpetua,ſi occupauit iure peculij teneretur actiōe annali par
ti.ī.quando ac.de peculio eſt annalis.l.ij.⁊ ſequen. Et tamen ꝑ
hoc non dicitur pars ledi,nec hoc intereſſe attēdiť. Opp.extra
gl.dicitur hic,ꝙ liberat quem ope exceptiōis purgatio moꝛe.
Contra,imo ipſo iure,vt l.ſi inſulā.ī.de verb.obl.vbi moꝛe pur
gatio liberat ipſo iure. Sol.hic in ſtipulatiōe fuit adiecta cer-
ta dies,in lege contraria nō fuit dies adiecta certa,ſed lex ſub-
intelligit tēpus,quo inſula fieri potuerit. Sicut igitur ibi mo
ra ꝑ curſum diei appoſiti a lege inducitur,ita ipſo iure tolli-
tur ex bñficio legis. Sed hic eſt moꝛa,ex curſu diei appoſiti ab
homine,ideo illa nō tollitur ꝑ legē ipſo iure,ſed ope exceptio-
nis. Modo venio ad magnaꝫ gl.⁊ ex eo qđ dicit,ꝙ admittitur
purgatio,ſequitur ꝙ ſtipulatio cōmittatur. De quo dic vt di-
xi in l.ita ſtipulatus.ī.de vb.obl.vbi tractaui, qualiter q̄libet
ſtipulatio cōmittatur. Itē gl.ꝓcedit vltra.qñ eſt cōmiſſa,quali
ter purgatio admittať,dic vt ī gl.clariꝰ dixi in cōtrario. Quā
tum ad hanc materiā dixi plene ī.de verbo.obl.in l.ſi inſulam.

ADDITIO.

a ¶ Et ad plus. Adde poſt Iaſ.inquantum ponit,quid operen
tur illa verba que apponuntur in inſtrumento venditionis , ſi
plus valet,dono. Bal.conſi.iij.⁊ xl.lib.v.

LEX NONA.

1 ☞ Pluralitas quando geminet ſingularitates.
2 Lex xij.tab.licet diuidat inter heredes actionē,⁊ obligationē
actiue,⁊ paſſiue,tamen illud quando eſt in conditione,non diui
ditur inter heredes debentes implere conditionem.
3 Solutio partis in obligatione generis non facit petitionem
actoꝛis eſſe in pendenti.
4 Indiuidui facti in ſtipulatiōibus an admittatur in iudicijs , ⁊
quid in ſtipulationibus conuentionalibus.
5 Solutio partis quare parit liberationem in parte,tamen quo
ad commiſſionem pene nihil operatur.
6 Ratio quare obligatio diuiditur inter heredes pꝛomiſſoꝛis,
tamen niſi totum ſoluatur pena committitur.
7 Quare ſit ꝙ quando in obligatione eſt datio,nō ſufficit ꝙ vnꝰ
ex heredibus det pꝛo parte ſua ad euitandum penam, ſecus
quando in obligatione eſt factum.
8 Quādo ex facto vnius alij,teneantur inſolidum in obligatione
facti indiuidui,vel cōtinēte dationem, quomodo intelligatur.
Lex depoſiti.infra depoſiti.loquitur in obligatiōe rē reſtitui.

SI ſeruus. Ubi obligatio rei ꝑncipalꝫ eſt nul
la,ſimiliter erit nulla obligatio fi-
deiuſſoꝛis.h.d.

§. Si plurium. Si ſtipulatio facti diuidui in ꝑ-
paratoꝛijs iudicioꝛum, ꝑ parte
non impleatur,in totū cōmittitur mero iure,ſed de equitate ꝑ
* parte impleta obſtat exceptio. * h.d. Pꝛimo ponit edictum.
Scđo eius pꝛobationē de rigoꝛe. Tertio dicit aliud eſſe de eq
tate. Secūda ibi,qꝛ veruꝫ ſit. Tertia ibi,verū ſi pꝛo rata. Op
poni.de pꝛincipio huius legis. Sol.intellige,ꝙ ſerui cōuenie-
bantur hic ex cauſa ex qua poterant eſſe in iudicio. Scđo opp.
Iuriſconſultus male loquiť,nam negatio poſtpoſita ſigno vni
uerſali,facit equipollere ſuo cōtrario:vt l.legitimos.§.an er-
go.ī.de legi.tut.ſcđm hoc dicit verū eſſe,omnes ſtatos nō eſſe,
ergo equipollet huic,verum eſt nullum ſtatū eſſe:hoc autē eſt
falſum,qꝛ verū eſt nō ſtetiſſe niſi vnū. Gl.dicit,ꝙ Iuriſcōſultꝰ
nō cōſiderauit illā equipollētiā,ſed voluit dicere verū eſſe,non
1 omnes ſtatos eſſe,⁊ ideo gl.ponit ante dictionē,non. ¶ † Ter
tio opp.ꝙ pluralitas geminat ſingularitatē,vt l.falſa.in fin.de
cōdi.⁊ demon.perinde eſt ergo ac ſi pꝛomiſiſſet ꝑ ſe de Sticho
⁊ ꝑ ſe de Pāphilo. Et ſic non dꝫ committi ſtipulatio in totum.
Sol.gl.hic pluralitas nō geminat ſingularitates. Tu bꝛeuiter
dicas,quātū ad hoc. Quādoqꝫ plura copulanť reſpectu plu-
riū,⁊ diuerſoꝛū effectuū,⁊ tūc pluralitas geminat ſingularita
tē,vt d.l.falſa.in fi.de cōdi.⁊ demon. Nā alia erat libertas,que
relinquebať vni,alia q̄ relinquebať alteri. Quādoqꝫ plura co-
pulātur reſpectu vnius,⁊ eiuſdē effectus,⁊ tūc pluralitas non
geminat ſingularitates,vt C.de impube.⁊ alijs ſubſtit.l.quā-
uis.⁊ hic. Modo venio ad gl.magnā,q̄ habet multū iuris,⁊ eſt
difficilis,⁊ eā declarabo tibi, Diuido eā in tres partes: Pꝛi-
ma loquiť de his q̄ ſunt in cōditiōe tantum. Secunda in his,q̄
ſunt in diſpoſitione tantū. Tertia in his,que ſunt in diſpoſitio
ne ſm ſe,ſed in conditione reſpectu acceſſoꝛiarum obligationū,
vt pignoꝛū,⁊ penarum. Secunda ibi,ſecūdo caſu. Tertia ibi,⁊
hoc in pꝛincipalibus.intro gl.⁊ opp.⁊ videtur,ꝙ ab initio poſ
ſit diuidi illud qđ eſt in cōditione,vt l.cui fundus. ij. reſponſ.
ī.de cōdi.⁊ demon.⁊ ſm hoc,ſiſtere ſeruos,eſt in cōditiōe reſpe
ctu penalis ſtipulatiōis,ergo pōt diuidi. Solut. Contrarium
loquiť in eo,ꝙ eſt mere in cōditiōe,hic de eo,ꝙ eſt in diſpoſitio
ne ſm ſe,in conditiōe reſpectu alterius. De quo ī.in iij. parte
gl. De pꝛimo ergo an conditio diuiditur gl.diſtinguit optime,
pꝛeterquā in vltimo membꝛo: Quandoqꝫ in conditiōe erat ali
quid faciēdū,in quo dꝫ diſtingui. Aut erat factuꝫ diuiduū,aut
indiuiduꝫ,vt l.ſi plures.C.de conditio.inſer.⁊ ibi per Cy.ple-
ne. Aduerte etiā,ꝙ tota diſtinctio huius gl.loquitur in pluri
bus pꝛincipalibus,nō in pluribus heredibus vnius ꝑncipalis
in q̄bus dici pōt,ꝙ cōditio nō ſcinditur,vt d.l.cui fundus.de cō
2 dit.⁊ demō.vbi eſt caſus. No.ergo † ꝙ licet ꝑ legē xij.tabularū
8 diuidatur actio,⁊ obligatio īter heredes a actiue,⁊ paſſiue ta
mē illud,qđ eſt in conditione,non diuiditur inter heredes , de-
bētes implere cōditionē,vt d.l.cui fundus.facit ad ea q̄ ī.dicā.
Uenio ad ſcđam partē gl.⁊ oppo.⁊ videtur,ꝙ ſolutione par-
tis cōtingat liberatio ipſo iure,licet creditoꝛ nō teneať recipe-
re partē,vt l.tutoꝛ.§.Lucius.ī.de vſur. Sol.dicit gl.fateoꝛ,ꝙ
cōtingat liberatio reſpectu ſui ſcꝫ illius qđ ſoluiť,vt in ꝯꝛio,nō
aūt impedit cōmitti ſtipulationē penalē,reſpectu eius qđ ſolui
tur. Ita dicit gl.⁊ diſtinguit an admittať ſolutio partis ,⁊ di-
ſtinguit ⁊ bene ꝑterq̄ in vltimo mēbꝛo ſuo.in quo gl.nō vſque-
3 quaque dicit bñ. Nā in † obligatione generis,ſolutio partis nō
facit petitionē actoꝛis eſſe in pendenti,imo ſtatim poteſt pete
re,vt l.in ſtipulatiōibus.ī.de verb.obli.l.ſi ſtipulatus.ī.de ſol.
⁊ no.ꝑ Dy.in l.ij.§.j.ī.de ver.obl. Nec ob.l.ſi nō ſoꝛtē.§.ſi decē.
alle.in gl.qꝛ loquiť in obligatiōe alternatiua,nō in obligatione
generis,de quo ꝑ Cy.in l.ꝓ hr̄ditarijs.C.de here.ac. Ego ple-
nius in l.eadē.§.Cato.ī.de verb.ob. Uenio ad tertiā partē glo.
⁊ ponit materiā huius §.⁊ iſtā examinabo. Opp.ad hūc §.de l.
v.§.ſi.de verb.obli. Sol.ibi erat in obligatiōe datio,hic factuꝫ.
Scđo opp.ꝙ vbi factū diuiduū eſt in obligatione,ſi pꝛo parte
fiat pꝛo parte tantum pena cōmittitur,vt d.§.Cato.ī.de v̄.ob.
4 Sol.gl.† dicit ſpeciale eſt in iudicijs. Quod nō videtur bñ di-
ctum. Naꝫ in iudicijs ſolet eſſe ſpecialitas vt mitius agať,vt di
xi ſ.l.pꝛoxi.⁊ tex.eſt hic. Sed ſcđm iſtam ſolu.eſſet dare ꝙ aga
tur durius in iudicijs,q̄ in cōtractibus,qꝛ in cōtractibus non
cōmittiť niſi ꝓ parte ipſo iure,vt in §.Cato. Et hic cōmittiť in
ſolidū de rigoꝛe:lꝫ de equitate obſtet ꝓ parte exceptio, ⁊ ideo
gl.alibi declarat melius quā hic,⁊ tāgiť in l.ſi is qui ducēta. §.
vtrum.in verbo,in illo.de reb.dub. Bꝛeuiter,licet ſit factū di
uiduū,tñ in pꝛincipali ꝓmiſſoꝛe,ſi pꝛo parte tantum impleat,
pena committitur cum effectu inſolidū,in ſtipulationibꝰ conuē
tionalibꝰ,vt no.in l.ſi pꝛocuratoꝛ.ī.rē rat.haber.⁊ in pꝛeall.§.
Cato.in fi.⁊ l.ſi is q ducēta.§. cōita.de re.dub. Sꝫ in iudicijs,li
cet cōmittatur cōtra ipſum pꝛincipalem inſolidum,de equita-
te tñ obſtat exceptio. Et iſta eſt vera ratio,qꝛ iſte ſtipulatiōes
pꝛetoꝛie,iudicantur ſecundū mentē pꝛetoꝛis,qui habet equita
tē pꝛe oculis,vt dixi ſ.l.pꝛox.in fi. Cōtra heredes vero ꝑncipa
les,obligatio facti diuidui cōmittitur pꝛo parte tātū,vt dicto
5 §.Cato.vide gl.† Modo aduerte. Pꝛimo habes videre,que eſt
ratio ꝙ ſolutio ꝑtis parit liberationē ī parte,vt ſupꝛa dictū
eſt in ſecūda parte glo.tamē quoad commiſſionē pene,perinde
eſt ac ſi non eſſet factum aliquid,vel datum. Reſpond. Illud,qđ
eſt in obligatiōe reſpectu penalis ſtipulationis.eſt,in conditio
ne,ſed cōditio non diuidiť,verbi gratia.pꝛomitto tibi dare cē-
tum,iſtud eſt obligatione,⁊ ſi centū non dedero,pꝛomitto tibi
dare tantum,puta duplū.⁊ iſtud eſt in conditione. Sol. Cōdi-
tio non diuiditur,ſed debet ex toto impleri,vt vidiſtis in ꝑma
6 ꝑte gl.ergo,⁊c. Et ex hoc ſequitur alia ratio,que eſt,† qđ obli-
gatio diuiditur inter heredes ꝓmiſſoꝛis,tamē niſi totū ſolua-
tur,in totum pena cōmittitur,certe illud, qꝛ cum quo ad pena
lem ſtipulationem totum ſit in conditione,⁊ conditio inter hr̄-
des nō diuiditur,vt l.cui fundus.de cond.⁊ demon.ergo opoꝛ
tet,ꝙ totum ſoluatur,ne pena cōmittatur,vel pigꝰ diſtrahā
7 tur.† Itē videndū eſt,que eſt ratio,ꝙ quādo in obligatiōe eſt
datio nō ſufficit,ꝙ vnus ex heredibus det ꝓ parte ſua,ad eui-
tandū penalē ſtipulationem,ſed quando in obligatione eſt fa-
ctū diuiduū,ſufficit. vt in d.§.Cato. Ratio eſt vt dixi,qꝛ qđ eſt
in cōditione,nō diuiditur,ſꝫ ex quadā neceſſitate,in obligatio
ne facti diuidui diuiditur.qꝛ vnus ex heredibus nō poteſt face
re pꝛo parte alterius. Exemplū in ſtipulatiōe,rem ra.hab.pꝛo
alio,cū ex neceſſitate diuidať conditio,diuiditur ⁊ cōmiſſio pe
nalis ſtipulationis.vt in §.Cato.⁊ ibi dixi in viij.opp.plene.ſed
ꝓut eſt in ꝯditione dandi.lex xij.tab.diuidit, nec ip̄a neceſſitas
diuidit,nā poteſt vnꝰ hr̄dū ſoluere pꝛo alio. Dices tu, Iſtud
eſſet verū in quātitate,ſed ſi poneres in obligatiōe ſpeciei,quo
modo poteſt vnus heredū dare pꝛo alio,⁊ tamen idem eſt,vt l.
in executione.§.pe,ī.de verb.ob. Dicit Iac.de Aret. mirabili
ter,ꝙ vnus ex heredibꝰ poteſt ſoluere pꝛo parte alterius cōſi-
ſtente in ſpecie,cū nō poſſit aliter liberari,vt l.ſi pꝛocuratoꝛ.§.ſi
ignoꝛantes.ī.mā.facit C.de epi.⁊ cle.auť.ſi captiui. Facit etiaꝫ
C.vbi de cri.agi opoꝛ.auť.qua in ꝓuincia.⁊ qđ no.in l.vēditoꝛ.
ī.de iudicijs.ꝙ tene menti,qꝛ eſt nouū. Et pꝛo hoc facit, in his

que pro parte expediri nõ poſſunt, quilibet hꝫ adminiſtratio⸗
8 nem inſolidũ, vt l. ſi cum vno. ſi ex noxa. cauſa agatur. † Ultio
ſcias ꝙ illud, qđ dicitur in gl. ꝙ ex facto vnius, alij tenẽtur in
inſolidũ, in obligatione facti indiuidui, vt in §. Cato. vel vbi eſt
datio in obligatiõe, intelligas de cõtractibus ſtricti iuris. ſec⁹
in contractibus bone fidei: qꝛ tunc tenetur ille ſolum, qui cõtra
fecit, vt l. in depoſiti. cũ l. ſe. ĩ. depo. Nã illa lex, ĩ depoſiti. loqui
tur in obligatione rem reſtitui, que eſt indiuidua ſolutione. l. ſi
duo. eo. ti. ⁊ dixi in d. §. Cato. in ij. ⁊ v. opp. ratio predictorũ eſt
equitas, que mouet officiũ iudicis ex contractu bone fidei, ar⸗
gu. ĩ. cõmo. l. iij. §. heres. Itẽ hoc intellige in ſtipulatiõibus cõ⸗
uẽtionalibus, ſecus in ꝓtorijs, vt l. penales. §. Iulia. ĩ. ad l. fal.
Itẽ ꝓdicta vera de iure ciuili, ſecus de iure Canoni. vbi ĩdiſtin
cte pena nõ cõmittitur, niſi ꝓ parte, pro qua cõuẽtus eſt, vt ex
tra de penis. c. ſuam. Materiam iſtã plenius vidi, ⁊ examina
ui in d. §. Cato. ĩ. de verb. obl. qꝛ hic ſolam ſubſtantiam tetigi.

ADDITIO.

* CLAVD. ¶ Exceptio. Vide ad huius limitationem Bald. in
l. fin. ff. in ius voc. vt eant. quem ſequitur Areti. in l. v. §. fin. ĩ. de
verb. oblig.
a AND. BARB. ¶ Inter heredes. Vide Iaſo. late diſputantẽ
hunc arti. an vnus ex heredibus poſſit ſoluere totum fundum,
vt euitet penam, in d. §. Cato. in vij. oppoſi. Bart.

LEX DECIMA.

SIeum. Ratione dubitatiõis permittitur,
ꝙ alias nõ permitteret. h. d. ¶ Op
po. de l. ij. §. j. ſ. qui ſatiſd. cogã. vbi hec actio daꝛ ad
intereſſe, hic dicitur, ꝙ daꝛ actio vt ſiſtat vel defen⸗
dat. Sol. gl. ⁊ dicit, intelligo ꝙ hic datur actio ad
intereſſe, a qua actiõe liberaꝛ fideiuſſoꝛ cõuẽtus exhibẽdo eũ,
vel defendẽdo, vt veritas inquiratur. Sed tũc inſtaꝛ, qũo daꝛ
actio ad intereſſe, cũ nihil interſit? Sol. dicit gl. j. imo intereſt
nõ ratiõe debiti, ſed rõne expẽſarum, intelligas gl. qꝛ forte ille
agens erat recuperaturus ab alio expenſas, quas faciebat, q
forte ibi actionẽ mandauerat vel ceſſerat. ¶ Item oppono, ab
hac actione quis nõ liberatur defendendo reum, cum perſone
preſentia requiratur, vt in l. ij. §. ſi quis in iudicio. ſ. eodẽ. Sol.
Fateor quod in his q̃ non poſſent expediri per alium, non ad⸗
mittitur defenſio cũ perſone preſentia requiratur, vt in qbuſ⸗
dam interrogationibus, prout tangit gl. in l. ij. ſ. ſi ex noxa. cau
ſa agatur. Sed in his, que poſſunt expediri ꝑ aliũ, liberareꝛ
fideiuſſoꝛ defendẽdo eum, vt hic, ⁊ l. iij. de alie. iu. mu. cau. facta.

§. Homo. Ubi eſt dies, ⁊ conditio, expectatur dies, li
cet conditio euenerit. hoc dicit. Materiam
iſtam vide plenius, in l. in illa. ⁊ l. hoc iure. ĩ. de verb. oblig.

1 ☞ Actio ſubrogata ſapit naturam eius in cuius locum ſubro⸗
gatur, ⁊ aſſumit naturam primordialem, nu. 3.
2 Actio competẽs ad intereſſe, extinguitur, quando ex poſtfa⸗
cto deſinit intereſſe. ⁊ ceſſat damnum de preterito, ſecus quan⸗
do non ceſſat damnum de preterito, ⁊ num. 3.
4 Dictio, niſi, ponit vel priuat: qđ in precedenti eſt poſitum vel
priuatum, ⁊ nu. 8. ⁊ ibi quando, conditionem faciat.
5 Promiſſio de non vendendo alij, niſi tibi, quomodo intelliga⸗
tur. ⁊ nume. 10.
6 Dictiones exceptiue ſunt tres, preter, niſi, ⁊ preterquam.
Dictio ſine, ⁊ dictio abſque, magis ſeparationem, quam exce⸗
ptionem denotant.
Dictio taxatiua, quomodo differat ab exceptiua.
Exceptio debet eſſe de regula vel genere.
7 Dictio, preter, quando ponat, ⁊ quando implicet.
8 Dictio, niſi, quomodo differat a dictione, ſi non.

a §. Qui Iniuriarũ. a Stipulatio alteri acceſ
ſoria, aſſumit ſibi naturã
ei⁹ cui accedit. h. d. Prĩo loquiꝛ đ actore defuncto. Scđo đ reo
defuncto. Tertio ponit vnam limitationẽ. Scđa ibi, idẽ dicen⸗
dum. Tertia ibi idem ait Pomponius. Itẽ prima ſubdiuidi⸗
tur, qꝛ primo ponit dictum. Scđo rationẽ. tertio rñdet tacite
b obiectioni. Secunda ibi, qꝛ tales. Tertia ibi, quamuis not. ꝙ b
1 actio que † in alicuius locum ſubrogatur, ſapit naturã eius, in
* cuius locum ſubrogatur.* Item not. in fi. huius §. † quãdo ex
2 poſtfacto deſinit intereſſe ⁊ ceſſat damnũ de preterito, extigui
tur actio que cõpetit ad intereſſe: vt in prin. §. ſꝫ quãdo ex poſt
facto deſinit intereſſe, non tamẽ ceſſat damnum de preterito, qꝛ
c ſi veniſſet, ⁊ fuiſſet lis conteſtata, c tunc actio non extinguitur.
dicam in l. qui autem. §. j. ĩ. eo. ver. opp. ĩ. mãdati. Oppo. đ l. itẽ
illa §. j. de conſti. pec. Gl. ſoluit, ibi actio principalis tolliꝛ tem⸗
pore, hic morte. Ratio eſt, qꝛ quãdo tolliꝛ tẽpore, tũc ope exce
ptionis tollitur, ſed quando tollitur morte, tũc tolliꝛ ipſo iu⸗
re. Tu dic ꝙ hic vna actio accedit alteri acceſſorie, ibi vero acce
dit alteri, eque principaliter, qꝛ ibi actio accumulatur alteri,
non autem ſubrogatur: ideo eius naturã nõ aſſumit. Iſta eſt ve
ra ſolu. ꝓbatur in tex. ibi, qꝛ talis ſtipulatio, propter rem ip⸗
ſam daretur, quaſi dicat iſta ſtipulatio accedit. Opp. ĩ. de ꝓpeti.
here. l. itẽ veniunt. §. cum predixerimus. Sol. Gl. in l. certi cõ⸗
3 dictio circa fi. magne gl. ĩ. ſi cer. pet. dicit, ꝙ † actio que ſubrogaꝛ
loco alterius aſſumit naturã primordialẽ eius, nõ aũt accidẽta
lem, id eſt, eã, quã habitura eſt ex poſt facto, vt puta, qꝛ creſcit
* ꝑ infitiationẽ. Et materiã iſtã pono plene in l. j. §. hec aũt.* ĩ. ſi
* qs teſta. lib. eſſe iuſ. fue.* Opp. de l. ex depoſiti. cum l. ſeq. ĩ. de
actio. ⁊ obli. Tex. hic ſoluit cõtrariũ, qꝛ actiões ex cõtractibus
trãſeunt ad heredẽ, vt ibi niſi ſint acceſſorie illis, q̃ nõ ſunt trã
ſitorie, vt hic. Venio ad fi. dicit gl. no. ex iſto. §. fi. ꝙ he dictiões,
d ſi nõ, ⁊ niſi, tãtundẽ importãt. Opp. de l. Titia d. §. fin. ĩ. de ma.
teſt. Sol. Cy. ponit in l. actiõe. C. de trãſa. Gul. hic breuiter đt,
quãtũ ad dictionẽ, niſi dicẽdũ eſt. Aut ꝓcedit oratio negatiua,
⁊ dictio niſi ponit. Aut precedit oratio affirmatiua, ⁊ tũc exci⸗
4 pit, vt d. l. actiõe. C. de trãſac. cũ ſimilibus. † Sed aduertendũ,
qꝛ qñqꝫ ꝓcedẽs oratio ponit, ſeu negat potẽtiã, qñqꝫ ponit, ſeu
negat actũ, tunc dictio niſi, ſequẽs, illud ponit, vel priuat, ſm
ꝙ in ꝓcedẽti eſt poſitũ, vel ꝓuatũ. Ita loquiꝛ l. Titia. §. fin. de
5 ma. teſta. † Iſtud inducit gl. ad q. promiſiſti te nõ venditurum
alij, niſi mihi, vtrũ tenearis mihi vẽdere? Breuiter doc. dicunt
ſic. Aut dictũ eſt, ꝙ nõ poſſis vẽdere alij, niſi mihi, ⁊ tũc nõ poſ
ſum te cogere, vt mihi vẽdas: ſed ſi vendideris, agã cõtra te vt
l. ſi ſterilis. §. pen. ĩ. de actio. emp. Aut dico ſic, nulli alij tenea⸗
ris vẽdere niſi mihi, tũc teneris mihi vẽdere ſm doctrinã ꝓdi⸗
ctã: qꝛ cũ negatiua oratio precedat, ſcꝫ ꝙ nõ tenearis alteri vẽ
dere, tũc dictio, niſi, ponit ꝙ mihi tenearis, nunc in ꝓpoſito, ſi
ꝓmitto me non venditur niſi tibi, illa dictio venditurũ, habet
in ſe voluntatẽ ꝓmittẽtis, qđ qñ vẽdere velles, ſeu qñ venden⸗
di voluntas affuerit, nulli alteri vendas niſi mihi: igiꝛ nõ poſ⸗
ſum cogere vt vendas. De hac materia ponit Cy. in d. l. actiõe.
C. de tranſac. ⁊ Dy. in c. peccatum non dimittitur, extra de re⸗
gu. iur. li. vj. ⁊ Gul. hic. Sed qꝛ videꝛ mihi ꝙ ipſi nõ habuerũt
6 veritatẽ huius materie, ideo aduerte. Et primo † ſciẽdũ eſt, ꝙ
habemus tantum tres dictiones exceptiuas ſcilicet ꝓter, niſi,
⁊ preterquã, q̃ ſunt cõiunctiones. Dictiões em̃ ſine, vel abſqꝫ,
non ſunt exceptiue, ſed magis ſignificant quãdã ſeparationẽ,
vt vos legiſtis abſqꝫ Petro, hoc eſt, ſeparatim a Petro, nõ in
nuit quod Petrus nõ legat. Idem in dictione, ſine, vt l. ſi ſine.
ĩ. rẽ rat. habe. l. ſi ſine herede. ĩ. de adminiſt. tuto. cũ ſimilib. Se
cũdo ſcias, ꝙ inter dictiões exceptiuas, ⁊ dictiões taxatiuas,
de quibus dixi in l. j. in prin. ſ. ſi qs ius dicen. non obtem. eſt dif
ferentia, qꝛ dictio taxatiua affirmatiue poſita, vnam ſpeciẽ ſeu
vnũ indiuiduũ ponit, totũ aliud genus remouet, vt tãtũ Pe
trus currit, id eſt Petrus, ⁊ nullus alius currit. Dictiões au
tem exceptiue, faciunt totũ ecõtra, qꝛ a genere remouẽt vnam
ſpeciẽ, vel vnũ indiuiduũ tantũ, vt ſi dico, nullus homo currit
niſi Petrus, illa vniuerſalis remanet vera in omnibus, niſi in
Petro tantũ, vt l. actiõe. C. de tranſac. Tertio eſt ſciendum, ꝙ
exceptio debet eſſe de regula, vel de genere vt l. j. de reg. iur. ⁊ ꝑ
Dy. extra de reg. iur. ſuꝑ rub. lib. vj. Unde res excepta, opor⸗
tet ꝙ ſit de genere, cuius eſt regula, ⁊ eximitur tantũ ab actu.
Exemplũ, omnis homo currit niſi Petrus, bona eſt exceptio,
qꝛ Petr⁹ eſt homo, ſed eximiꝛ Petr⁹ ab illo actu currẽdi. Nõ
eſſet em̃ bona exceptio. omnis homo currit niſi aſinus, nã incõ⸗
e grua exceptio eſſet. ¶ His ꝓmiſſis e, venio ad dictiões excepti
7 uas. Et primo † q̃ro, de dictiõe ꝓter, vtrũ ponat? Dic aut adij⸗
citur ei quod cõtinetur ſub precedẽti genere, ⁊ poniꝛ excepti⸗
ue: ita qđ ſi ꝓria erat negatiua, dictio ꝓter, põit qđ excipit, ſi
ꝓria erat affirmatiua, dictio ꝓter, priuat, vt l. nã quod liquide.
§. pen. ĩ. de penu. lega. Quãdoque adijcitur rei que nõ cõtineꝛ
ſub precedẽti genere, vt lego tibi Digeſtum preter equũ, tunc
nõ põt poni exceptiue, ſed aſſumit ſibi aliã naturã, ⁊ magis po⸗
niꝛ implicatiue. quaſi dicat, lego tibi Digeſtũ, ſupra, vel vltra
equum: vt l. Seio. §. vxori. đ annu. leg. Et hoc dicũt doct. in l. j.
in fi. ĩ. de pign. actio Idẽ dico de dictione preterquã, hoc aũt nõ
poteſt cõgruere huic dictioni, niſi. Cũ enim habeat in ſe quãdã
negationẽ, qꝛ cõponitur ex ſi. ⁊ nõ, vt hic in gl. nõ poteſt impli⸗
care, ſed magis eſſet quedã oratio incongrua. Nã nihil eſſet di
cere, lego tibi Digeſtũ, niſi equũ. ideo doctores in l. actionẽ. C.
de tranſac. male faciũt immiſcere dictionẽ, preter, ⁊ dictionem
8 niſi, ĩ eiſdẽ mẽbris. ¶ † Venio ad dictionem niſi, ⁊ aduerte. Si
quidẽ dictio, niſi, apponitur alicui termino cõtẽto ſub primo,
nec ei aliud verbũ ſubiungitur (verbũ dico prout differt a no⸗
mine) tũc dictio niſi, ponitur exceptiue, ⁊ ſi primo erat affirma
tiua dictio niſi, priuat: ſi negatiua, ponit, ſicut dictũ eſt đ dictio
ne preter, ⁊ probaꝛ in preall. l. actiõe. Si vero dictio niſi, appo
natur alicui termino non cõtento ſub primo, vel ei aliquod ver
bum ſubiũgitur, nunq̃ ponitur exceptiue, ſed cõditionaliter,
vt l. fidei⸗

vt l.ſideicõmiſſa.§.ſi fideicõmiſſum.ꝭ.de lega.iij.⁊ l.j.⁊ ij.de l.diẽ
addi ⁊ l.obligationuz fere.§.conditio.ꝭ.de actio.⁊ obliga. Sed
eſt ſciendum,quod iſta dictio,niſi,alio modo, importat condi-
tionem ſecundum diuerſitatem terminorum,nam in vltimis vo
luntatibus,dictio niſi,facit diſpoſitionem conditionalem, vt ꝭ.
de condi.⁊ demonſt.l.quibus.§.quidem Titio.ſed in contracti-
bus non facit diſpoſitionez conditionalem,ſed facit eam reſol-
uendam ſub conditione,vt l.ij.de in diem addic.⁊ ibi not.in fin.
glo. Hoc tamen non eſt ſine diſtinctione,ſcilicet in cõtractibus
vt patet ex infra dicendis. Unde dico ſic,aut precedit iſta con-
ditio importata per dictionem niſi,⁊ ſequitur diſpoſitio ⁊ fa-
cit diſponere conditionem:vt d.l.obligationum fere §.conditio.
ibi no. Aut ſequit̃,⁊ tunc aut precedens diſpoſitio erat facta p
verba tẽporis futuri. ⁊ tunc erit conditionalis.aut per verba
preſentis tẽporis,vel preteriti,⁊ debet reſolui in conditionalẽ,
vt dicta l.ij.de in diem addi. glo.omnibus iſtis caſibus dico,ꝙ
dictio niſi,nunquam ponit,ſed facit,vt in conditionis euentum
prima diſpoſitio euaneſcat,in conditionis defectum diſpoſitio
prima remanet in eſſe ſuo,non quod aliquid ponatur per di-
ctionẽ niſi. Caſus eſt hic in l.Titia.§.fi.de man.teſta,⁊ in omni-
bus legibus ſ.alle.⁊ per illud quod Dyn.dicit,in cap.peccatuz
non remittitur extra de reg.iur.lib.vj.non eſt verum,vbi dicit,
quod dictio niſi,ibi ponit,non enim,niſi reſtituto ablato remit-
titur peccatum,ſed illa diſpoſitio,que impediebat remitti eua-
9 neſcit.poteſt tamen remitti. ¶ † Quero etiam,vtruz ſit aliqua
differentia inter niſi,⁊ ſi non,glo.hic dicit,quod tantum impor
tat vna quantum alia. Dico quod quando dictio niſi,ponitur ex
ceptiue,longe differt a dictione,ſi non. Hoc patet ad ſenſum:qꝛ
illud verbum ſi non,requirit vnum aliud verbum,quod non fa-
cit dictio niſi,vt hac l.fi.C.ſi cer.petat.l.ſi nõ ſinguli. Sed quã-
do dictio niſi,ponitur conditionaliter,tunc ſi dictio niſi,prece-
dit,⁊ diſpoſitio ſequitur,tũc idem eſt dictum,niſi,⁊ ſi non:vt di
cta l.Titia.in fi.de man.teſtamen.⁊ dicta l.obligationuz fere.§.
cõditio. Si vero diſpoſitio precedit,et dictio niſi,ſequitur:tũc
lõga.eſt differentia,qꝛ dictio,ſi non,ſemper facit diſpoſitionem
conditionalem,qꝛ eſt propriuz huius dictionis,ſi,vt l.ſi Titio.
ꝭ.quando dies legati cedit l.j.de condi.⁊ demon. Sed dictio,ni-
ſi non facit eam conditionalem,ſed magis reſoluãdam ſub cõdi
tione,vt ſ.dixi. ¶ Quod declaro,⁊ aſſumo iſtos terminos,res
ſit vbi vendita,niſi alius meliorez conditionem attulerit,illud,
niſi,importat in ſe,non,⁊ ſi:⁊ ſic illud,nõ negat vnam orationem
tacite,ibi ſubintellectã ſub illa conditione,que ibi importatur.
q.d.non ſit tibi empta,ſi alius meliorẽ conditionẽ attulerit:hoc
ꝓbatur in l.quibus diebus §.quidam Titio.de conditionibus
⁊ demonſtrationibus. Dices tu, Quare ergo in vltimis volun-
tatibus facit diſpoſitionem cõditionalem? Reſpon.hoc non eſt
ex virtute dictiõis,niſi,ſed ex natura legati,que eſt vt quãdo-
cũqꝫ legatum purũ admittit̃ ſub cõditiõe,videtur ſub cõtraria
conditione legatum,vt in l.legatum.de adi.leg.⁊ l.aliquãdo.de
conditionibus ⁊ demonſtrationibus. Sed ſi diceres tu, Qua-
re in cõtractibus,ſi precedit diſpoſitio per verba futuri tẽpo-
ris,dictio niſi,facit diſpoſitionem conditionalem? Reſpon.hoc
nõ eſt ex virtute dictiõis niſi,ſed quandocunqꝫ diſpoſitio,per q̃
cunqꝫ verba confertur in aliquem futurum euentum,eſt condi-
tionalis,vt l.Stichũ ꝭ.de legatis primo. Sed ſi diceres, Qua-
re quando dictio,niſi,precedit,⁊ diſpoſitio ſequitur,reſoluitur
niſi,in ſi non,⁊ facit conditionalem diſpoſitionem? Reſpond. qꝛ
tunc non precedit aliqua oratio,ad quam illa negatio importa-
ta ĩ verbo niſi,poſſit referri,ideo refert̃ ad id quod ſtatiz ſubiũ
gitur,vt ſi dico,niſi veneris,dabis decem,hoc eſt,ſi non veneris
dabis decem:alias autem dictio niſi,quando cõditionaliter non
ponitur,bene reſoluitur in nõ,⁊ ſi,non autem in ſi non:vt ex p̃-
dictis patet,nõ tamen quod aliquo caſu ponat:vt ſ. dixi. ⁊ ſic
glo.que hic dicit,quod ponit,nõ dicit verum,ſed diſpoſitio pri
10 ma remanet firma in conditionis defectum. ¶ † Nunc venio ad
q̃ſtio.de qua dixi ſ.⁊ hic replico,promittis non vendere alij,ni
* ſi mihi,*an mihi tenearis vendere? Certe hec dictio niſi,po-
nitur exceptiue,quod non vendes niſi mihi,apponitur enim ter
minus qui continetur ſub primis,nec ſubiungitur aliud ver-
bum,⁊ cum preceſſit oratio negatiua,ponit:vt l.actione.C.de
tranſac.⁊ hoc eſt verum.videndum eſt ergo, quid negat oratio
prima,qꝛ illud importat dictio niſi.promitto nemini vẽdere ni
ſi tibi,ſi poneres quod illo tẽpore ego habebam rẽ venalẽ,⁊ vo-
luntatem vendendi,hoc importat,quod tibi promitto vendere,
ſi vero voluntas vendendi tunc non adeſſet,ſed dubitabas,ne ſi
vellem vẽdere,alij venderem,recepiſti promiſſionem a me quod
nemini venderem niſi tibi,certe intelligitur ſi vendere volam,
ideo dictio niſi,ponit,vt promitto tibi vendere. cum vendere
volã:⁊ ſic non poteſt agere cõtra me,vt vendã tibi,ſed ſi alij ven
dam,tenebor:vt l.ſi ſterilis.§.penul.ꝭ.de actio.empti.

ADDITIONES.

a P.PAV.P. ¶ Qui iniuriarũ. Circa regulã huius §.ꝙ ſubrogatum ſapit naturam,⁊c.vide pulchrum caſuz,in quo non ſapit naturam principalis per Ro.in,ccxxviij.incip.tu habes,⁊ aliũ caſum poſitum per eundem ſingu.cccclxxxix.inci. ꝙ arbitrium. Item limita iſtam regulam non procedere in obligatiõe,noua ta ſecundum Ang.conſi.xxxj.incip.viſo laudo.in contrarium vide Ro.cõſi.liij. Item ꝙ vbi ſubrogatum habet diuerſas qualitates,non ſapit naturam eius in cuius locuz ſubrogatur? vide Alexan.conſ.cccclxxv. Item an iſta regula procedit in iudicijs vide Alex.conſi.dix.⁊ de hoc ⁊ an facta coram vno iudice ſorti gant effectum coram ſubrogato,vide Franciſcum conſi.lxxij. circa fin. Itẽ an iſta regula procedat in corpore ſubrogato,loco alterius vide Franciſ.conſi.cxxxij.Ro.conſ ccccxxxj.⁊ ccccıııj. Itẽ ꝙ officialis ſubrogatus ad exercendum officium, intelligatur exercere periculo ſubſtituentis:vide Ro.conſ.cccxxxviij. Itez ꝙ ſuccedens loco alterius,vt facit capitulum ſede vacante,ſolum ſuccedit in pertinentib.iuriſd.ordinarie,non autem ratione iuriſd.delegatorum,vide Ro.cõſi.dvj.ad fi.quod autem regulariter ſubrogatur,fungatur vice principalis in omnib.ſi poteſt,⁊ eius naturã cum contrariat̃,vide Pau.cõſi.ccxxxv. Itez ꝙ procedat in preſcriptionibus vide Rom.cõſ.xxxviij.⁊ latius conſi,cxcviij. Item ꝙ perſona ſubrogata vtatur iiſdem priuilegijs,quibus perſona in cuius locum ſubrogatur,vide Franciſ. conſi.ccclxiij. Item alium caſum deciſum per regulam huius §. vide per Ange.conſil.ſuo lxxxvj.inci.iudex nomine.in ſecundo dubio. Itẽ ſingulariter no.ꝙ vbi aliquid eſt ſingulariter prohibitũ in perſona,ſed illud ꝓhibitum eſt ſubrogatũ fauore illius perſone incapacis,loco alterius cuius erat capax:tunc ratione ſubrogati illa perſona erit capax.vide Ro.conſi.cccxxviij.ad fi. Itẽ ꝙ pſona ſubrogata,debeat facere actũ,eo modo quo debuiſſet principalis,vide que dicit Fely.in c.qualiter in ſecũda fallẽ. de iudi.⁊ in c.cũ acceſſiſſent.ver.ex dicto.extra de cõſti.vide que dicit Barb.in c.poſſeſſiones.de reb.eccle.non alie.vide ad iſtaz regulã ꝙ dicit Are.in l.Stichũ.§.ſtipulatio.de verb.obl.ꝙ legatũ vnuz ſubrogatũ loco vſuſfructus,ſapit eius naturaz. Itẽ iſtam regulam limita non procedere,quando quis ſubrogat̃ in eo,ꝙ antea ſibi competebat.ſaltem habitu,vt per Fely.in c.licet.de for.cõpe.vbi vide. Itẽ de ſtatuto ſubrogante penam pecuniariã loco corporalis,an cenſeatur ſubrogare cum pena infamie que in ſurgebat ex prima forma ſtatuti,vide Deci. cõſi.xl. ꝙ non. Item ꝙ res ſubrogata loco prime,trahatur ad tempus quo ad iuris effectus,vide tex.nota.in l.ſi donate.§.j.ꝭ.de don. inter vir.⁊ vxorez.quem alle.Bon.in rep.l.ſi is qui ꝓ emptore.ꝭ.de vſuca.Cardi.conſi.xij.ver.vltimo.circa queſt.Bart. Et vide Bal.Sal.⁊ Ful.in dicto §.j.no.tamẽ circa iſtum §.ꝙ actio iniuriarum.que trahit ſecum executionem,tranſit ad heredes ſecundum Bald.in c.j.§.inſuper.circa fi.de prohibita alienatione feudi per Fed.

b POMA. ¶ No.ꝙ Limita niſi ratio ſpecialiter ſubrogata,ſit in locum alterius,vt per gl.not.c.literis.de reſcri.refert But.c. pen.in fin.de filijs presby.

* CLAVD. ¶ Subrogatur. Idem eſt in exceptione.gl.in l.q exceptionem.ꝭ.de condi.indeb.Barto.in l.ij.§.⁊ generaliter.ꝭ.de dol.mal.exceptio.ſequitur Angel.Inſti.de excep. Et vide aliqua per Fely.in c.cum acceſſiſſent.de conſt.

c ¶ Cõteſtata. Inquantũ Iaſ.hic,in vltimo not.ponit ꝙ lis habetur pro cõteſtata,quando ſtetit per eum,quominus cõteſtaretur,⁊ deinde ſubdit,ꝙ Pau.de Ca.dicit ſe audiuiſſe a Bar. ſi per reum ſtetit quominus lis cõteſtaretur,ꝙ tamẽ habet̃ ꝓ cõteſtata,⁊ facit actiões trãſitorias ad hr̃des,⁊ qꝺ ipe Paul. reprobat.hoc dicit,ꝙ hic ſequitur idẽ Pau.cõſil.cciiij.in caſu tamen in quo iudex precepiſſet litẽ cõteſtari,⁊ a tali precepto non fuiſſet appellatũ. Quod autem iudex poſſit cogere ad litẽ conteſtandã,dicit eſſe caſum in l.j.§.quid ergo.de ven,inſpiciẽ. ⁊ quod miratur de Bart.ꝙ ſequatur gl.in authẽ.qui ſemel.C. quo.⁊ quãdo iudex.inquantum etiam ſubdit idez Iaſon,quod idem eſt,cum vnus ex litigatorib.p ſubterfugia vadit cauſam protelando,vt pereat inſtantia,quia tamen non perit. Adde Roma.conſil.ccxx.videtur tenere quod currat,ſed detur reſtitutio,⁊ dictis hic per eum,in quarto ⁊ quinto not.adde qꝺ voluit Pau.de Caſt.conſi.xxvij.

* CLAV. ¶ Iuſ.fuer. Aliam limitationem ponit Bart.in rep.l. pater filium.ꝭ.de inoffi.teſta.

d P.PAV.P. ¶ Oppo.de l.Titia.vide Comen.in conſil.ij.in ij.dubio.⁊ vide eundẽ in alio caſu,in conſi.xxvj.cum ſtatutũ Padue ſit.ante finem.vbi ponẽdo caſum quẽ ipſe ſupponit,vult ꝙ quãdo precedit negatiua,non priuãdo potentiã,puta ꝙ non poſſit ita facere,ẽt ꝙ poſtea ſubſequatur dictio niſi,ꝙ hoc nõ iudicatur potentie,ſi alias de iure nõ erat permiſſum,vt ſ poſſit fieri,

ideo bene pondera verba ſua, qr vult, ꝙ ſolum ꝑ dictionem niſi, ſubſequētem remoueat̃ prohibitio precedens, nō autem ꝙ iudicatur potētia, ſi non erat, ⁊ de ſignificatione dictionis niſi ⁊ preter, vide Bal. in c. inueſtitura. §. ſed etiam res, per quos fiat inueſt. in vſib. feudo. vide in l. actione. C. de tranſactio.
c AND. BARB. ¶ His premiſſis. No. de dictione preter. vide Lu. Rom. in conſi. cccxxiij. ⁊ conſi. cccxxvij.
* CLAVD. ¶ Nñ mihi. Contrarium videtur velle Bald. in ca. cum acceſſiſſent. de conſtit. in antiq.

LEX XI.

SI quis. Hominem promiſſum debet quis ſiſtere in eadem cauſa, quo ad forum, non quo ad facultatem. hoc dicit.

LEX XII.

1 ☞ Intereſſe petere ab initio, quando ſufficiat.

QUi autem nouo. §. Illud tenendū. Sufficit ab initio intereſſe, lꝫ deſinat ex poſtfacto. h. d. Opponitur ⁊ videtur, ꝙ debeat expectari tempus lit. cōteſt. vt l. iij. §. in hac. ĩ. cōmo. Dicit gl. ſpeciale eſt in iudicijs, vt alia multa. Tu dicas, ꝙ ibi inſpicit̃ tēpꝰ lit. conteſt. ſi ante mora nō preceſſit, vt l. in hac. de tritic. ⁊ l. contraria. ſed hic mora preceſſit, qr hic antequā agatur ex ſtipulatione, fuit in mora ſiſtendi: dic vt ſtatim videbitis. ¶ Oppo. ĩ. mā. l. ſi ꝓcuratorē. §. mādati. Glo. ſoluit eodē modo, ſpeciale eſt hoc in iudicijs. Quod nō placet, qr in iudicijs, dꝫ eſſe ſpeciale vt mitius agatur, nō vt durius. ſed hic durius ageretur. Dic ergo, ꝙ ibi deſinit intereſſe, ⁊ ceſſat damnū de preterito: hic vero deſijt intereſſe, nō tñ ceſſat damnū de preterito, vt l. ſi eum. §. qui iniuriarum. ſ. eo. Opp. ĩ. de actio. ⁊ obli. l. is q ex ſtipulatu. ⁊ de impē. in re. do. fa. l. ⁊ an in totū. ⁊ l. ſi. §. j. ĩ. ad legem Rho. de iactu. Dy. in d. l. ⁊ an in totū. ⁊ Pet. vt refert Cy. in l. ad cōparandas. C. man. dicūt ꝙ in ꝯrijs, nō fuit cōmiſſa actio ad intereſſe, vel ſi fuit commiſſa, erat commiſſa eo tēpore quo cuꝫ effectu agi non poterat. Iſta ſolu. nō placet, vt ſtatim dicam. Oppo. de ali. iu. mu. cau. fa. l. nō ſolū. §. hec actio. Sol. dicit Pet. ibi actio ad intereſſent fuit cōmiſſa ꝯmutabiliter, qr reꝰ offerēdo ſe ꝺfenſioni, poterat euitare illā actionem: vt l. iij. in fi. eo. ti. Iſta ſol. precedēs eſt ꝯ caſum. l. ſancimus. circa fi. C. de fideiuſſo. vbi ſi reus decedit iuxta tēpꝰ, intra quod poteſt mora purgari nō liberatur fideiuſſor, ⁊ tamē actio nō erat cōmiſſa incōmutabiliter, nec poterat cū effectu agi. Dic ergo breuiter, ꝙ in his contrarijs deſijt intereſſe ex poſtfacto, ⁊ ceſſat dānuꝫ de preterito. Oppo. ĩ. de fur. l. inter omnes. in prin. So. illa eſt diuerſa materia. Hic enim petit̃ intereſſe, ibi vero petitur pena legalis, qr intereſt ñ quod pena legalis ſuccedat loco intereſſe, hic ſic. Oppo. ĩ. de cōdi. fur. l. ⁊ ideo. ⁊ ĩ. ad exhiben. l. tigni. ⁊ ĩ. de rei ven. l. ſi autē. §. j. Et gl. ſignat iſta duo vltima ꝯria, ⁊ nō ſoluit. Solue. Quicquid dicat Petr. in d. l. ad cōparandas. illa eſt alia materia. hic enim petitur intereſſe, in illis petit̃ res, qr intereſt, ⁊ ideo vtrū ſufficiat ab initio intereſſe, dic breuiter aut petitur ītereſſe aut petitur pena, quia intereſt, aut petitur res, quia intereſt.
1 Primo caſu, † aut petitur intereſſe, qr nō factum, aut qr male factū, Si qr nō factū, tūc aut deſinit intereſſe modo, ⁊ ceſſat dānū de ꝑterito, ⁊ nō ſufficit ab initio intereſſe, qr actio extinguit̃, vt in §. q iniuriarū. ĩ. reſpon. ⁊ l. ſi ꝓcuratorem. §. mandati. ĩ. mand. Aut deſinit intereſſe de preſenti, ⁊ non ceſſat damnum de preterito, ⁊ tunc ſufficit ab initio intereſſe: vt hic, ⁊ in §. qui iniuriarū. in fi. ⁊ ĩ. de eden. l. vbi. Aut petitur intereſſe, quia malefactum, ⁊ tunc aut eſt factum doloſe ⁊ cum delicto, ⁊ ſufficit ab initio intereſſe, vt l. j. §. rectiſſime. ĩ. de vi ⁊ vi arma. Aut eſt factū ſine delicto ⁊ ſine dolo, ⁊ tunc non ſufficit ab initio intereſſe ſi ex poſtfacto deſinit intereſſe, ⁊ ceſſat dānum de preterito vt l. ſi alius. §. eſt ⁊ alia. ĩ. quod vi aut clam. ꝺ impen. l. ⁊ in totū. ⁊ l. j. §. j. ĩ. ad l. Rho. de Ia. Si vero petitur pena qr ītereſt, tūc aut eſt pena cōuētionalis, q̃ ſuccedit in loco intereſſe, ⁊ diſtingue eodem modo quo dictuꝫ eſt de intereſſe, vt in §. qui iniuriarum. Si vero eſt pena legalis, q̃ nō ſuccedit loco intereſſe, tunc dic ꝙ ſufficit a ꝑncipio intereſſe, vt l. inter omnes. in ꝑncipio. ĩ. de fur. ⁊ l. iniuriarū eſtimatio. ĩ. de iniu. ⁊ ĩ. de ſer. cor. l. doli. §. ſi. Si vero petitur res qr intereſt, aut petitur actiōe perſonali aut reali. Si perſonali, diſtingue. Aut deſijt intereſſe facto actoris, aut facto alterius. Si facto actoris, tunc deſijt competere actio, vt l. ⁊ ideo. de cōd. fur. Si facto alterius, aut ille alius repreſentat perſonā actoris, ⁊ ideꝫ, vt l. ſi ſeruus. in principio. de condi. fur. Aut non repreſentat, ⁊ tunc nō deſijt competere actio, vt dicta l. ⁊ ideo. de cond. fur. Si vero agitur actione reali, tūc aut deſijt intereſſe ex poſt facto rei, aut alio modo, primo caſu, nō deſijt cōpetere actio, vt l. ſi poſt acceptū. ĩ. de rei vend. Si alio modo, tunc actio deſijt cōpetere, vt l. tigni. §. ſi. ĩ. ad exhiben. ⁊ de rei ven. l. ſi autem. §. fin.

LEX XIII.

1 ☞ Dubium quod non dicatur illud, de quo eſt regula.

QUoties. Qui promiſit eum ſiſtere, qui non pōt eſſe in iudicio, non tenetur. hoc dicit. Oppo. ſeruus poteſt eſſe in aliquibus cauſis in iudicio, ergo eſt dubium, ergo ratione dubij committitur ſtipulatio, vt l. ſi eum. in prin. ſ. eod. Sol. Nō[a] dicitur
a
1 eſſe dubiū † illud, ꝺ quo eſt regula[b], licet ſint aliqui caſus ſpeciales, niſi de caſibus ſpecialibus mentio fiat, vt ibi patet. Dixi in l. ij. ſupra ſi quis in ius voc. non ierit.
b

ADDITIONES.

a POMA. ¶ Sol. non. adde, ꝙ pro regula, ſemper eſt pronuntiādū, niſi de fallētia per aduerſarium in caſu ſpeciali probetur. ita Bal. in l. ſi tutor. in fin. C. de ſeruo pig. dato. Albe. in ij. parte ſtatutorum, queſt. clix. incip. ſi ex fama. ⁊ ideo dicit Ro. ⁊ Saly. l. ꝙ te. ĩ. ſi cer. peta. quod ignorare regulam, eſt lata culpa.
b De quo eſt regula. Adde ⁊ vide Moder. in c. in preſentia. extra de proba. Et hoc dicit no. Matheſi. notabili ſuo xix.

LEX XIIII.

SI procurator. Stipulatio procuratoris ſup re domini, in dubio intelligit̃ facta ꝓcuratorio nomine, ⁊ ad domini intereſſe refert̃. h. d. Oppo. ꝙ in dubio, videatur facere nomine proprio, vt l. magis. ĩ. de ſolu. Sol. hic procurator ſtipulatus eſt vt procurator, merito videtur facere procuratorio nomine. In contrarium facit ſimpliciter actum, qui poteſt eque cadere in procuratorē, ſicut in dominum. Querit glo. vtrū ex hac ſtipulatione detur domino actio vtilis? certe ſic, ⁊ dic vt in gl.

LEX XV.

SI tutor. Si promittens de iudicio ſiſti, deſijt poſſe conueniri, ſtipulatio euaneſcit. hoc dicit.

De feriis & dilationibus. Rubrica xij.

Continua, vocatus in ius, quandoqꝫ non venit, quia ſatiſdat, vt in ti. in ius voca. vt eant. Quandoqꝫ nō venit, quia impeditus ꝑ alium, vt in titulo, ne quis eum qui in ius voca. ⁊ in titu. de eo per quem fact. erit. Quādoqꝫ non venit, impeditus caſu fortuito, vt in titu. precedenti. Quandoqꝫ non venit, quia ſunt ferie ⁊ dilationes. Ideo ponitur hic Rub. de ferijs ⁊ dilatio. quandoque nullam excuſationem habet, ideo oportet euꝫ venire, ⁊ tunc debet ſibi edi libellus, ideo ſequitur Rub. de edendo.

LEX PRIMA.

1 ☞ Solennitas iuris, poteſt per partes relaxari.
2 Ferijs renuntiari poteſt, extra iudicium. ⁊ num. 4.
3 Feriarum renuntiatio ſimpliciter intelligitur de preſentibus.
Teſtium dicta non legitime examinata, poſſunt conſenſu partium approbari.
5 Officiū iudicis poteſt implorari, vt ſentētia pronuntiet̃ nulla.
6 Sententia nulla, an poſſit conſenſu partium confirmari.

NE quis Querit gl. qd de milite ⁊ clerico? Dic vt in gloſſa.
a §. Sed ſi pretor. [a] Valet iudiciū in preſentē, ſi nō opp. exceptio feriarū, ſed in abſentem. iudiciuꝫ nullū erit. h. d. Opp. gl. ꝺ l. ſi feriatis. ĩ. de arbi.
1 Sol. duobus modis, quelibet pōt eſſe bona, ex qua gl. no. † ꝙ ꝑ partes poteſt iuris ſolennitas relaxari. ſic ĩ. eod. l. ſi feriatis.
2 † Sꝫ iuxta hoc quero, an illa renūtiatio feriarum, valeat extra iudicium? Videtur ꝙ nō, arg. C. de pac. pig. l. j. In contrariū videt̃, ⁊ iſtud tenetur cōmuniter per l. j. ĩ. qui. appel. non li. ⁊ C. de tempo. appel. l. fin. §. fin. quod intelligit Gul. niſi alia cauſa de nouo ꝑuenerit, vt puta ſi ſuperuenerint diuitie, propter quas neceſſe eſt, ꝙ occupetur, ꝙ non erat tempore celebrati contractus, argu. l. de etate. §. ex cauſa. ĩ. de inter. act. ⁊ ĩ. de ꝓcu. l. poſt
3 litem. cuꝫ l. ſeq. † Itē aduerte[b], ꝙ renuntiatio feriarū, facta ſim
b pliciter, intelligitur de preſentibus, ideo neceſſe eſt ꝙ dicat̃ de ferijs inductis ⁊ inducēdis. arg. l. ſi ita legatum eſſet. ĩ. de aur. ⁊
c arg. leg. Querit glo.[c] vtrum † per partes poſſet renuntiari iu
4 ramēto teſtis? Et determinat ꝙ ſic, ⁊ eſt caſus extra de teſti. ca.
d tuis. Et an poſſit renūtiari ferijs?[d] vide Canoniſtas in c. conqueſtus. extra de ferijs. Quid de alijs ſolennitatibus, vt lit. cōte. libelli oblatione, ⁊ ſimilibꝰ? Dic vt C. de lit. conte. l. j. ⁊ auth. offerat̃. ⁊ extra de offi. dele. c. de cauſis. ⁊ per Io. An. de re iud. c. ſi. li. vj. ⁊ ꝑ Inn. extra de teſt. c. cū cauſam. quod capitulū facit, ꝙ dicta teſtiū nō legitime examinatorū, poſſunt conſenſu partium